דער פרשה קוואל

צוזאמען געזאמלט
פון די שמועסן פון

מורינו הגה"צ
רבי **אברהם אלימלך**
בידרמן שליט"א

חיי שרה

מכון
באר האמונה

בס"ד

דער פרשה קוואל

פאר קאמענטארן און הערות:
mail@derparshakval.com
718.484.8136

פאר גרעסערע באשטעלונגען (USA):
Wholesale@BeerEmunah.com

באקומט די גליונות וועכענטלעך אין אייער אימעיל בחינם

זיך אייַנצושרייבן

לשה"ק
באר הפרשה
subscribe+subscribe@beerhaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
yiddish+subscribe@derparshakval.com

אנגליש
Torah Wellsprings
Torah+subscribe@torahwellsprings.com

היספאניש
Manantiales de la Torá
info+subscribe@manantialesdelatora.com

פראנצויזיש
Au Puits de La Paracha
info+subscribe@aupuitsdelaparacha.com

איטאליעניש
Le Sorgenti della Torah
info+subscribe@lesorgentidellatorah.com

רוסיש
Колодец Торы
info+subscribe@kolodetztory.com

מכון באר האמונה

ארה"ב:
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה

כל הזכויות שמורות להמכון © 2026

עס איז נישט ערלויבט איבערצודרוקן אויף קיין שום צורה
ואופן, אויף צו פארקויפן אדער פארשפרייטן פאר אייגנינע
אינטערעסן אן שריפטליכע ערלויבעניש פון די מכון

אינהאלט

פרשת חיי שרה

יבטח בה' - דורך האָבן בטחון איז מען זוכה צו אַ ישועה, שלא כדרך הטבע ..... ד

לרחוץ רגליו - פאַרזיכער זיך אויפן באַשעפער, נישט אויף די 'השתדלות' ..... ח

מה' אשה לאיש - קיינער קען נישט העלפן אדער שטערן ווען עס קומט די ריכטיגע מינוט ..... ט

מזווג זיווגים - די גרויסע מצוה פון רעדן שידוכים פאַר אַנדערע ..... יח

ספה"ק בת עין

... **הִנֵּה עִיקָּר הָעֲבוֹדוֹת הוּא בְּחִינַת הַכְנָעָה וַעֲנָוָה** די עיקר עבודה פון א מענטש איז ער זאל זיין מיט הכנעה און ענוה, **שֶׁיִּתְבּוֹנֵן תָּמִיד בִּגְדוּלַּת ה' הָאֵיךְ הוּא מְמַלֵּא כָּל עָלְמִין וְסוֹבֵב כָּל עָלְמִין וְתוֹךְ כֹּל עָלְמִין** (זח"ג רכה.) דאס מיינט אז דער מענטש זאל שטענדיג אריינטראכטן אין די גרויסקייט פונעם באשעפער אז השי"ת פילט אן אלע וועלטן און נעמט ארום אלע וועלטן און איז אין אלע וועלטן, וְלֵית אֲתַר פָּנוּי מִנֵּיהּ (ת"ז צא:) און ס'איז נישט דא א פלאץ וואס איז פארהוילן פון אים, וְ'אִם יִסָּתֵר אִישׁ' וְכוּ' (ירמיה כג, כד) און אזוי ווי עס שטייט אין די צוויי פסוקים וואס דער נביא ירמיהו זאגט 'אויב א מענטש וועט זיך באהאלטן אין די באהעלטעניש וועל איך אים דען נישט זעהן - זאגט דער באשעפער: די הימל און די ערד איז דאך פול מיט מיר - זאגט דער באשעפער'.

וְיִתְבּוֹנֵן תָּמִיד בְּמִיעוּט עָרְכּוֹ וּפְחִיתוּת עֲבוֹדָתוֹ לַה' און אזוי אויך זאל דער מענטש שטענדיג אריינטראכטן ווי ווייניג איז זיין וועדר (חשיבות) און ווי ווייניג ער טוט צו דינען דעם באשעפער. **אֲשֶׁר לוֹ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ** וואס פארן באשעפער געהערט די גאנצע וועלט און אלעס וואס איז אויף איר, **וְלוֹ דּוֹמְיָה תְּהִלָּה** און דאס גרויסקייט פון השי"ת איז אזוי גרויס אז דאס שווייגן פון אויסרעכענען די לויב וועדטער אויפן באשעפער וועדט געדענכט ווי א לויב. **וּבְמַעֲשָׂיו - אֲשֶׁר הֵמָּה לֹא לַה' לְבַדּוֹ** און דער מענטש זאל אריינטראכטן אין זיינע מצות וואס ער טוט איז נישט מיט די גאנצע כוונה פארן באשעפער אליין, **רַק שֶׁמְּכַוֵּין בָּהֶם גַּם לַהֲנָאַת עַצְמוֹ** נאר ער האט אויך אינזין ביי די מצות זיין אייגענע הנאה.

וַאֲפִילּוּ בְּעֵת אֲשֶׁר לוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל בְּהִתְלַהֲבוּת וּבִתְשׁוּקָה גְּדוֹלָה און אפילו אין די צייט וואס ער לערנט און דאווענט מיט א התלהבות און א גרויסע חשק, **יַשְׁגִּיחַ בְּעֵינָא פְּקִיחָא וְיִתְבּוֹנֵן בְּזֶה הֵיטֵיב** זאל ער קוקן מיט א אפענע אויג און ער זאל גוט אריינטראכטן אין די עבודה, **וְיִבְדּוֹק וְיַחְפֹּשׂ בַּחוֹרִים וּבַסְדָקִים** און ער זאל נאכקוקן און זוכן אין אלע לעכער און שפאלטענעס, **אוּלַי יִמְצָא בָּהֶם גַּם כֵּן תַּעֲרוּבוֹת אֲשֶׁר לֹא לַה' לְבַדּוֹ** אפשר וועט ער טרעפן אין זיי אויך א תערובות וואס איז נישט פארן באשעפער. **וּכְשֶׁיֵּשׁ לָאָדָם בְּחִינַת הִתְבּוֹנְנוּת וַעֲנָוָה כַּנַּ"ל** און ווען א מענטש האט אין זיך די בחינה פון התבוננות און ענוה, **בְּזֶה כָּלוּל כָּל הַמִּדּוֹת טוֹבוֹת** איז אין די מידה פון ענוה שוין נכלל אלע גוטע מידות... **(פרשת חיי שרה ד"ה וד' ברך את אברהם)**

תשו"ח להוצאת "גליון בת עין" באידיש

סדר ועימוד: **א.י.ש.** אשדוד

חיי שרה

יבטח בה' - דורך האָבן בטחון איז מען זוכה צו אַ ישועה, שלא כדרך הטבע

אין דער היינטיגער פרשה, ווערט דערציילט באריכות די מעשה ווי אברהם אבינו ע"ה האָט געשיקט זיין קנעכט אליעזר קיין ארם נהרים צו ברענגען אַ פרוי פאַר זיין זון יצחק, און דער מדרש זאָגט (ב"ר פ"ס, ח) רבי אחא האָט געזאָגט, 'יפה שיחתן של עבדי בתי אבות מתורתן של בנים', (די שמועסן פון אונזערע אבות זענען שענער פון דער תורה פון די אידן), ווייל די פרשה פון אליעזר ווערט איבערגעחזר"ט מיט אַן אריכות, און אַ שרץ, וואָס איז פון די 'גופי תורה', איז זיין בלוט מטמא נאָר ווייל מ'לערנט עס אַרוים פון אַ ריבוי אין פסוק. דאַרף מען פאַרשטיין, פאַרוואָס האָט די תורה טאַקע מאריך געווען מיט דער דערציילונג פון אליעזר.

אויך געפינען מיר געפינען אין דער פרשה, אויפ'ן פסוק 'הנה אנכי נצב על עין המים ובנות אנשי העיר יוצאות לשאוב מים. והיה הנערה אשר אומר אליה הטי נא כדך ואשתה, ואמרה שתה וגם גמליך אשקה, אותה הוכחת לעבדך ליצחק, ובה אדע כי עשית חסד עם אדוני' (כד, יג-יד). זאָגט רש"י, אַז אליעזר האָט דא געבעטן נישט ריכטיג, ווייל ס'איז דאָך מעגליך אַז דאָס מיידל וועט זיין הינקעדיג אָדער בלינד, און אליעזר וועט דאָס נישט דערקענען אויף איר, און ער וועט איר נעמען. פונדעסטוועגן האָט מען אים געענטפערט מיט אַ גוטן שידוך, און ס'איז אים אונטערגעקומען רבקה.

ווידער ביי יפתח הגלעדי געפינען מיר, אַז ער האָט געבעטן שלא כהוגן, און מ'האט אים געענטפערט שלא כהוגן, און די מפרשים זענען מאריך, פרובירנדיג צו ערקלערן פאַרוואָס טאקע האָט מען פאַר אליעזר יא געענטפערט כהוגן, כאָטש זיין בקשה איז נישט געווען אויף אַ גוטן אופן.

דער מדרש ברענגט דעם פסוק (ישעי' נ, י): 'מי בכם ירא ה', שומע בקול עבדו, אשר הלך חשכים ואין נוגה לו, יבטח בשם ה' וישען באלקיו'. זאָגט דער מדרש: 'מי בכם ירא ה'' - גייט אַרויף אויף אליעזר, 'שומע בקול עבדו' - גייט ארויף אויף אברהם אבינו ע"ה, וואָס ער איז געווען דעם אויבערשטען'ס קנעכט, אַזוי ווי דער פסוק זאָגט (בראשית כו, כד): 'בעבור אברהם עבדי'. 'אשר הלך חשיכים' - גייט ארויף אויף דער צייט וועט אליעזר איז געגאַנגען ברענגען רבקה. 'ואין נוגה לו' - ווער האָט געמאַכט שיינען פאַר אים? דער אויבערשטער האָט געמאַכט שיינען פאַר אים, מיט דונערן און בליצן. 'יבטח בשם ה' וישען באלוקיו' - 'ויאמר השם אלוקי אדוני אברהם הקרה נא לפני היום'.

זאָגן די ספרים ('אור יחזקאל', פון הגה"צ רבי יחזקאל לעווינשטיין זצ"ל, משגיח אין דער פאָניעווועזשער ישיבה, ח"ז ע' נא, און אויך הגאון רבי יוסף דוב סאלאוויטשיק, זצ"ל, געברענגט אין 'מרבה חיים', ח"א ע' קכד), די גאַנצע שליחות איז דאָך געווען אין אַ מצב פון 'אשר הלך חשכים ואין נוגה לו', ווייל אליעזר האָט געדאַרפט גיין קיין ארם נהריים, דאָס געבורט-אָרט פון אברהם אבינו ע"ה, וואו די מענטשן זענען געווען רשעים, און ער האָט געדאַרפט טרעפן איין-איינציגע צווישן פילע טויזנטער, וואָס זאָל זיין ראוי אַריינצוקומען אין הויז פון אברהם אבינו ע"ה. אויך נאָך דעם וואָס ער וועט שוין טרעפן די באַשערטע, וועט זאָגט אַז איר משפחה וועט מסכים זיין איר צו שיקן צום לאַנד כנען. מיט'ן דרך הטבע האָט עם נישט אויסגעזען אַז אליעזר וועט קענען מצליח מיט זיין שליחות. און נישט נאָר דאָס, נאָר לויט ווי ס'איז דער נורמאלע סדר, דאַרף אַזאַ שליחות דויערן אַ לאַנגע צייט, זיך צו אינטערעסירן וועגן די קרובים פון אברהם אבינו, און נאָכפאַרשן די מדוברת, מיט אַסאַך חקירות און דרישות.

אליעזר איז אָבער געגאַנגען זיין וועג און געבעטן 'הקרה נא לפני היום'. לכאורה, פון וואו איז אים איינגעפאַלן אַז ער וועט מצליח זיין אין זיין שליחות נאָך יענעם טאג?

אויף דעם זאָגן חז"ל, אַז אליעזר האָט מקיים געווען 'יבטח בשם ה' וישען באלקיו', ער האט זיך

אינגאנצן פֿארלאזט אויף דעם באשעפער און מיט די תפילה וואָס ער האָט געבעטן, 'ה' אלקי אדוני אברהם הקרה נא לפני היום'. דאָס ווייזט, אַז דער גאַנצער כח פון אליעזר איז געווען וואָס ער האָט זיך פֿאַרזיכערט אויפֿן באַשעפער, און צוליב דעם האָט ער 'געוואַגט' צו בעטן באַלד מצליח צו זיין אין זיין שליחות.

צוליב דעם האָט אליעזר זוכה געווען אַז זיין תפילה זאָל אָנגענומען ווערן, ווייל אזוי גרוים איז דער כח פון בטחון, ממשיך צו זיין די ישועה וואָס פֿריער, אַפילו שלא כדרך הטבע, און אַפילו אויב ער האָט געבעטן 'שלא בהוגן', וועט מען אים ענטפֿערן 'בהוגן', וויבאַלד ער האָט זיך פֿאַרלאָזט אויפן באַשעפער, און עם וועלן פֿאַרשווינדן אַלע שוועריגקייטן און מניעות [ווי עם ווערט טאַקע געשילדערט און דערציילט אין דער תורה ביי דער גאַנצער מעשה, ווי צום ביישפיל, וואָס מ'האָט פון הימל געה'רג'עט בתואל], און דאָס אַלעם, כדי צו ערפילן די בקשה פון אַ איד וואָס פאַרזיכערט זיך אויף דעם אויבערשטען.

צוליב דעם האָט די תורה מאריך געווען מיט דער פֿרשה פון אליעזר, און עם איבערגעחזר'ט, כדי מיר זאָלן זיך מתבונן זיין אין דעם גרויסן כח פון בטחון, אַז די ישועה שפֿרינגט אַריבער און קומט אָן 'היום' - היינט. אויך ביי זאַבן וואָס עם זעט אוים אין די אויגן פונעם מענטש אַז ער האָט נישט קיין שום אויסזיכטן פאַר אַ ישועה. פון דאָ קען מען זיך לערנען צו זיך שטאַרקן מיט בטחון, און אַזוי ווערט מען זען בקרוב א גאנצע ישועה פון הימל[א].

מן הבאר

דער 'טורי זהב' זצ"ל זאָגט אין זיין ספר 'דברי דוד' (אין פרשת לך לך), אויפ'ן פסוק 'ותאמר שרה צחוק עשה לי אלקים, כל השומע יצחק לי', זאָגט רש"י: 'יצחק לי - ישמח עלי'. און רש"י ברענגט דארט אַ מדרש, אַז אַסאַך עקרות זענען געהאָלפן געוואָרן דעמאָלס ווען שרה אמינו ע"ה איז געהאָלפן געוואָרן. אַסאַך קראַנקע זענען אויסגעהיילט געוואָרן יענעם טאג. אַסאַך תפילות זענען געענטפערט געוואָרן צוזאַמען מיט איר תפילה. 'ורב שחוק היה בעולם' - ס'איז געווען אַ גרויסער שמחה אויף דער וועלט.

זאָגט דער 'דברי דוד', אַז דאָס איז נישט געווען עפּעס אַ 'סגולה' אז ווייל שרה איז געהאָלפן געוואָרן און דעריבער זענען אנדערע אויך געהאָלפן געוואָרן, נאָר אַלע מענטשן וואָס זענען שוין געווען מיואש אַז זיי וועלן אַמאָל געהאָלפן ווערן, האָבן געזען אַז מ'קען געהאָלפן ווערן מיט אַ קינד אויך אין אַזאַ הויכן עלטער (שרה איז דאָך אַלט געווען נייניציג יאָר), **און זיי האָבן באַקומען בטחון אינעם באַשעפער, און ממילא זענען זיי געהאָלפן געוואָרן אַדאַנק זייער בטחון.**

ענליך זאָגט דער גאון בעל 'חפץ חיים' זי"ע ('חפץ חיים' עה"ת), אַז צוליב דעם טעם לייענט מען ראש השנה די פרשה פון 'וה' פקד את שרה', כדי מחזק צו זיין דעם בטחון, אַז **אויך אין אַזאַ הויכן עלטער ווי שרה איז געווען, קען מען געהאָלפן ווערן מיט אַ קינד.**

א. דער סאַדיגערער רבי, הרה"ק בעל 'אביר יעקב' זצ"ל, האָט געזאָגט (ליל שביעי של פסח תרס"ח) אויפן פסוק אין פרשת לך לך (טו, ו) 'והאמין בה' ויחשבה לו צדקה'. חז"ל זאָגן (פסחים ח.) 'האומר סלע זה לצדקה בשביל שיחיה בני או שאהיה בן העולם הבא, הרי זה צדיק גמור'. זענען מיר אַ גרויסן חידוש ביי דער מצוה פון צדקה, אַז אויך אויב דער מענטש גיט צדקה כדי זיין זון זאָל לעבן, ווערט עס געערענט פאַר אַ מצוה בשלימות, אויף אַזוי ווייט אַז ער ווערט באַצייכנט אַלס אַ 'צדיק גמור', און עס העלפט אַפילו אַז זיין זון זאָל לעבן.

דאָס זעלבע קען מען זאָגן, אַז אברהם אבינו ע"ה האָט געפּועל'ט אַז דער וואָס גלייבט אינעם באַשעפער 'בשביל שיחיה בני' - דאָס מיינט, ער גלייבט אין דעם אויבערשטען 'בלית ברירה'... ס'איז שוין חלילה אַ מצב פון 'כלו כל הקיצין' די דאָקטוירים קענען שוין גאָרנישט העלפן א.ד.ג., און ער שטאַרקט זיך דעמאָלס מיט אמונה כדי זוכה צו זיין צו די ישועה, **פונדעסטוועגן ווערט אויך אַזאַ איינער געערענט פאַר אַ 'צדיק גמור', און אויך אַזאַ אמונה העלפט אַז זיין זון זאָל לעבן.** דאָס איז די כוונה פון פסוק, 'והאמין בה' ויחשבה לו צדקה', אַז אמונה ווערט געערענט אַזוי ווי צדקה.

דאָם אַלעס איז געזאָגט געוואָרן נישט דווקא ביי דער פּרשה פון שידוכים[ב], נאָר אויך ביי אַלע ענינים אויף דער וועלט, ביי פֿרנסה אָדער רפואה אָדער אַנדערע באָדערפענישן פונעם מענטש, לויט וויפיל בטחון ער האָט אין דעם אויבערשטען, וועט ער זוכה זיין צו זען די ישועה[ג]. און אויך ביי זאַכן וואָס עס וועט אוים זאַ ס׳איז חלילה נישט דאָ קיין האָפענונג, און אַלע ׳הויבן הענט׳ פון יאוש, אָבער מיט׳ן כח פון בטחון קען מען האָבן קפּיצת הדרך, און די גאַנצע טבע וועט זיך איבערדרייען, ביז דער מענטש וועט זען די ישועה.

דאָם איז אַוודאי גילטיג אויך ביי דעם ענין פון שידוכים.

אויב דער מענטש איז זיך מתבונן אַז דער אויבערשטער האַלט זיין השגחה אויף אים יעדע סעקונדע, יושב בארץ הנגב׳. ׳יצחק׳ איז מרמז אויף דער מדה פון שמחה (פון לשון ׳צחוק׳). פון וואו קומט שמחה צו אַ מענטש? איז דער תירוץ, ׳**מבוא באר** לחי׳ - ווען ער איז זיכער ביי זיך אַז דער באַשעפער (׳חי החיים׳). ׳**ראי**׳ - זעט אים, און ער האַלט זיין השגחה אויף אים יעדע סעקונדע. כאָטש ׳**יושב בארץ הנגב**׳ - ער פאַרמאָגט גאָרנישט (׳נגב׳ איז דער טייטש טרוקן, ער איז ׳טרוקן׳ פון יעדער גוטער מדה), פונדעסטוועגן טוט דער אויבערשטער אייביג משגיח זיין אויף אים צום גוטן. **אויב** דער מענטש געדענקט דאָם אייביג, איז ער בשמחה.

הרה״ק ר׳ העניך פון אלכסנדר זי״ע, זאָגט אין ספר ׳חשבה לטובה׳, אויפ׳ן פּסוק אין דער היינטיגער פּרשה (כד, סב) ׳ויצחק **בא** מבוא **באר** לחי ראי והוא

ב. דער פאָפּא׳ער רב, הרה״ק בעל ׳ויגד יעקב׳ זצ״ל, טייטשט (קונטרס ׳רשמי רשוותא׳) די ווערטער פון חז״ל ׳וקשה לזווגן כקריעת ים סוף׳, אַז פונקט אַזוי ווי ביי קריעת ים סוף איז די שוועריגקייט געווען נאָר ביז זיי האָבן באַקומען אמונה אינעם באַשעפער, ווי רש״י זאָגט אויפן פּסוק (שמות יד, טו) ׳דבר אל בני ישראל ויסעו׳, זיי דאַרפן זיך נאָר ציען ווייטער, ווייל דער ים שטייט זיי נישט אין וועג. זאָגט רש״י, אַז ס׳איז כדאַי דער זכות פון זייערע אבות און זייער אייגענער זכות, און די אמונה וואָס זיי האָבן געגלייבט אין מיר און זענען אַרויסגעגאַנגען פון מצרים, אַדאנק דעם זענען זיי כדאַי אַז איך זאָל שפּאַלטן פאַר זיי דעם ים.

דאָס זעלבע איז מיט אַ זיווג. אויב דער מענטש שטאַרקט זיך מיט אמונה אַז אַלעס איז פון דעם אויבערשטען, ווערט מקוים ביי אים ׳הים ראה וינס׳, און עס פליען אַוועק אַלע שוועריגקייטן.

ג. דער מונקאַטשער רב, הרה״ק בעל ׳מנחת אלעזר׳ זי״ע, האָט זיך געפירט יעדעס מאָל ווען ער איז געגאַנגען אויף אַ ׳ביקור חולים׳ באַזוך, צו דערציילן די פאָלגנדע מעשה, וואָס האָט פאַסירט ביים הייליגן ׳קדושת לוי׳ זי״ע.

דער ׳קדושת לוי׳ איז אַמאָל געווען זייער נישט געזונט און זיין לעבן איז געווען אין אַ סכנה רח״ל. אינדרויסן פון זיין צימער זענען געזעסן די תלמידים, און האָבן געזאָגט תהלים.

פלוצלינג האָט מען אַרויסגעהערט פון צימער דעם קול פון אַ שטאַרקן קלאַפּ. זענען די תלמידים שנעל אַריינגעלאָפּן אין צימער, און געטראָפן דעם באַרדיטשובער רב ליגן אויף דער ערד. האָבן זיי אים שנעל אויפגעהויבן פון דער ערד, און צוריק אַריינגעלייגט אין בעט.

עטליכע שעה שפּעטער האָבן זיי געהערט ווי דער באַרדיטשעווער רב רופט זיי, און ווען זיי זענען אַריינגעקומען האָבן זיי געזען אַז זיין מצב האָט זיך ב״ה שטאַרק פאַרבעסערט, און ער האָט זיי געבעטן מ׳זאָל אים דערלאַנגען אַ גלאָז וואַרימס, און ביז אַ קורצע צייט, איז דער הייליגער ׳קדושת לוי׳ שוין געגאַנגען אויף די פיס כאחד האדם.

שפּעטער האָט ער געזאָגט צו זיינע תלמידים: ׳וועז איך בין געלעגן אויפ׳ן בעט האָב איך זיך דערמאַנט אין אַ וואָרט וואָס איך האב געהערט פונעם רבי׳ן, דעם גרויסן מגיד פון מעזריטש זי״ע, אויפ׳ן פּסוק ׳והבוטח בה׳ חסד יסובבנו׳. **דער פּסוק גיט אונז נישט דא אַ סגולה, און איז נישט אַ ברכה אָדער אַ הבטחה, נאָר ס׳איז ממש אַ מציאות און אַ טבע, אַז דער וואָס האָט בטחון אין באַשעפער איז זוכה צו זיין חסד.** ממילא האָב איך זיך געשטאַרקט מיט בטחון און איך האָב אָנגעהויבן אַראָפּצוגיין פון בעט, ווייל לויט׳ן **דרך הטבע**, דאַרף דער חסד פון באַשעפער מיך אַרומנעמען. כ׳בין אָבער באַלד אַראָפּגעפאַלן אויף דער ערד, ביז איר האָט מיך צוריק אַרויפגעלייגט אויפ׳ן בעט. דעמאָלס האָב איך געטראַכט אַז מיין אַראָפּפאַלן אויף דער ערד איז אַ באווייז, אַז איך בין נאָך נישט אָנגעקומען צום שלימות פון דער מדה פון בטחון, און איך האָב זיך נאָך מער פאַרטיפט אין דעם ענין פון בטחון אין באַשעפער, ביז ס׳האָט פאַסירט דער נס, און כ׳בין ב״ה געוואָרן געזונט.

און אויך אויב זיין זיווג האַלט זיך דערווייל צוריק, איז עס מיט אַ פונקטליכער השגחה פרטית פון הימל, וועט ער ווערן בשמחה, ווייל ער גלייבט באמונה שלימה אַז אַלעס איז פאַר זיין פולשטענדיגע טובה. דער אויבערשטער גרייט-צו פאַר אים זיין ריכטיגן זיווג[ד], און אַלע אַנדערע פאָרשלאַגן זענען נישט פאַסיג פאַר אים. יעדער עיכוב איז נאָר פאַר זיין פולשטענדיגע טובה[ה], ער ווערט נישט געפאַלן ביי זיך, נאָר ער טוט זיך אָנגאַרטלען מיט מחשבות פון אמונה, און אַזוי וועט ער זוכה זיין ס'זאָל אים שטענדיג זיין גוט.

ד. אַן עלטערער בחור וואָס איז אַ לאַנגע צייט געשטאַנען אין שידוכים אָבער ס'האָט זיך גאָרנישט געמאַכט, האָט זיך אַמאָל אָפּגערעדט פאַר זיין רבי'ן איבער זיין מצב. צווישן אַנדערן האָט דער בחור געזאָגט פאַר'ן רבי'ן אַז עס זעט אים אויס אַז **דער אויבערשטער האָט פאַרגעסן פון אים ח"ו.** האָט זיין רבי אים געזאָגט:

- חלילה, אַ איד טאָר נישט אַזוי זאָגן. דער אויבערשטער פאַרלאָזט קיינעם נישט. ער טראַכט שטענדיג וועגן יעדן איינעם. נאָר וואָס דען? יעדער איד האָט זיין אייגענעם וועג...

וועלענדיג געבן חיזוק פאַר דעם בחור, האָט דער רבי אים אַרויסגענומען אויף אַ שפּאַציר אויפ'ן גאַס. שפּאַצירנדיג, זענען זיי פאַרביי געגאַנגען אַ 'מושב זקנים' ('נוירסינג האום'). דער רבי איז דאָרט אַריינגעגאַנגען, אין באַגלייטונג פון דעם בחור. דער בחור האָט זיך אָבער געוואונדערט, און געפרעגט דעם רבי'ן, וואָס זוכט דאָ דער רבי אין דעם 'מושב זקנים'? האָט דער רבי אים געענטפערט:

- ס'איז ראטזאם פאַר אונז אַריינצוגיין דאָ, אפשר וועלן מיר דאָ באַגעגענען אַן עלטערן איד וואָס האָט נאָך זוכה געווען צו זען דעם גאון בעל 'חתם סופר' זי"ע, אָדער גאָר דעם בעל שם טוב הקדוש זי"ע, און מיר וועלן אפשר קענען הערן פון אים שיינע עובדות, פון 'כלי ראשון'...

האָט דער בחור זיך געוואונדערט, און געפרעגט: פון דער צייט פונעם בעל שם טוב הקדוש זי"ע ביז היינט, זענען שוין אַריבערגעגאַנגען מער ווי 250 יאָר. וואָס פאַלט עפעס איין פאַר'ן רבי'ן, אַז עס קען זיין במציאות אַזאַ אַלטער איד, וואָס האָט זוכה געווען צו אַזאַ אריכות ימים? האָט דער רבי אים געענטפערט:

- פונדעסטוועגן, איז דאָך אָבער פאָרט מעגליך אַז **איין איד דאָ 'פאַרגעסן' געוואָרן אויף דער וועלט, אָדער ער איז דאָ געבליבן לעבן בטעות...** נאָר וואָס דען, אַז ס'איז נישט אַזוי, מוז מען דאָך בעל כרחך קומען צום אויספיר, אַז **'דער אויבערשטער פאַרגעסט נישט קיינעם'... 'אין שכחה לפני כסא כבודך', און אַלעס איז מיט אַ חשבון.** פונקט אַזוי ווי ס'איז ביי דיר קלאָר ווי די זון, אַז קיינער בלייבן נישט אויבער אייביג אויף דער וועלט ווייל דער אויבערשטער כביכול האָט פון אים 'פאַרגעסן', אַזוי דאַרפסטו וויסן, אַז אויך ביי די לעבעדיגע, איז נישט שייך אַז דער בורא כל עולמים זאָל חלילה פאַרגעסן פון זיי...

ה. הרה"ח רבי יוסף מאיר זיידל ז"ל, וועלכער האָט נאָך דער צווייטער וועלט מלחמה געוואוינט אין מעקסיקאָ, האָט דערציילט, אַז ער האָט זוכה געווען צו זיין ביים לעצטן טיש וואָס דער גערער רבי, הרה"ק בעל 'אמרי אמת' זי"ע, האָט געפירט אין פוילן פאַר דער מלחמה. ביי יענעם טיש, האָט דער 'אמרי אמת' געטיילט שיריים פאַר'ן גאנצן עולם, אָבער פאַר רבי יוסף מאיר'ן האָט ער נישט געגעבן שיריים. רבי יוסף מאיר איז געווען 'אויס מענטש', פאַרוואָס דער רבי האָט אים איבערגעהיפט און נישט געגעבן פון די שיריים.

נאָכ'ן טיש, איז רבי יוסף מאיר צוגעגאַנגען צו הגה"ח רבי בערל אייזנער ז"ל (וועמען מ'האָט גערופן 'בערל וויערישובער'), און זיך אויסגערעדט פאַר אים זיין צובראָכן האַרץ, אַז דער רבי האָט אים 'איבערגעהיפט'. האָט ר' בערל אים געזאָגט:

- דו האָסט יאָ באַקומען, האָסט נישט באַקומען, **דער עיקר איז, אַז דער רבי האָט געטראַכט וועגן דיר...**

וואָס איז געווען דער סוף? די גאַנצע שורה וואָס האָט באַקומען שיריים פונעם רבי'ן, איז ליידער אַ קורצע צייט שפּעטער אומגעקומען אין דער ביטערער מלחמה, ה' ירחם. רבי יוסף מאיר איז געווען דער איינציגער וואָס האָט איבערגעלעבט די מלחמה.

פון דער דאָזיגער מעשה קענען מיר לערנען, אַמאָל דאַכט זיך פאַר דעם מענטש אַז מ'האָט אים 'איבערגעהיפט' פון הימל. יעדער האָט געטראָפן זיין זיווג, נאָר ער איז געבליבן אַליין. דאַרף ער וויסן, ערשטענס, **דער עיקר איז, אַז דער אויבערשטער האָט געטראַכט פון דיר**, און צווייטענס, דאָס אַלעס איז אַוודאי פאַר דיין פולשטענדיגע טובה, עס זאָל דיר אייביג זיין גוט.

לרחוץ רגליו - פֿאַרזיכער זיך אויפֿן באַשעפֿער, נישט אויף די 'השתדלות'

מיר לייענען אין דער היינטיגער פֿרשה (כד, לב) 'ויבא האיש הביתה וגו' ומים לרחוץ רגליו ורגלי האנשים אשר אתו'. זאָגט דער מדרש (ב"ר פ"ס, ח) 'יפה רחיצת עבדי אבות לפני המקום יותר מתורתן של בנים'.

דאַרף מען פֿאַרשטיין, וואָס איז דער ענין פון דעם וואָס אליעזר און די מענטשן האָבן 'געוואַשן' זייערע פֿיס, אויף אַזוי וויט אַז די תורה שרייבט עס אַרויס, און חז"ל לויבן עס נאָך אויס, אַז ס'איז נאָך שענער ביי דעם אויבערשטן, מער ווי די תורה פון אידישע קינדער?

ענטפֿערט דער 'ערוגת הבושם', אַז 'רגלים' ('פּיס') זענען מרמז אויף השתדלות פֿאַר פֿרנסה, אַזוי ווי דער פּסוק זאָגט (בראשית לג, יד) 'לרגל המלאכה אשר לפני'. **באָטש דער מענטש איז מחויב צו טוהן השתדלות, איז ער אָבער מחויב צו גלייבן בתכלית האמונה אַז אַלעס איז פון הימל, און עס קומט בכלל נישט אַראָפּ זיין אייגענע השתדלות**[1]. און פֿונקט ווי ביי ריבית איז דא 'אבק ריבית' (ב"מ סא:), **און** ביי לשון הרע איז דא 'אבק' לשון הרע' (ב"ב קסה.), אַזוי איז אויך דאָ 'אבק עבודה זרה', און דאָס איז דער רמז אין 'אבק שברגליהם', ווען דער מענטש פֿאַרלאָזט זיך אויף זיין השתדלות, צו טראַכטן אַז דורך זיין השתדלות וועט ער האָבן מער פֿרנסה. ער גלייבט נישט אַז די השתדלות איז נישט מער ווי אַ תנאַי וואָס דער אויבערשטער האָט זיך אויסגענומען מיט זיינע באַשעפֿענישן, און די פֿרנסה אַליין קומט צו אים נאָר פון דעם אויבערשטן ברוך הוא.

לויט דעם קען מען פֿאַרשטיין, פֿאַרוואָס אברהם אבינו עליו השלום האָט געזאָגט צו די מלאכים (לעיל יח, לא) 'יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם', ווייל ער האָט דאָך געמיינט אַז זיי זענען אַראַבישע סוחרים, וואָס בוקן זיך צום שטויב פון זייערע פיס (ווי רש"י ברענגט דאָרט), וואָס דאָס מיינט אַז זיי גלייבן אינעם באַשעפֿער, אָבער זיי מיינען אַז זייער השתדלות ביים האַנדלען העלפֿט זיי צו מאַכן פֿרנסה. אַזוי ווערן זיי געשטרויכלט מיט'ן 'אבק' פון עבודה זרה, און צוליב דעם האָט אברהם אבינו ע"ה זיי געשיקט אָפּצוואַשן זיך פון זייערע עבודה זרה'ס, אַז זיי זאלן שוין פון יעצט אַנערקענען און ווייסן אַז אַלעס איז פונעם באַשעפֿער.

---

1. מיר האָבן שוין דערציילט, אַ חשוב'ער איד, וועלכער האָט חתונה געמאכט זיין פופצנטן קינד בלע"ה, האָט געזאָגט ביי דער לעצטער מסיבת שבע ברכות: 'איך האב געפירט אַלע מיינע קינדער אונטער דער חופה, און ביי דעם אַלעם, האָט דער אויבערשטער מיר **גאָרנישט געהאלפן**'... האָבן זיינע קינדער זיך געוואונדערט, ווער ווייסט צי עס האָט נישט חלילה עפּעס פּאַסירט מיט זייער טאַטן, אַז ער זאָגט אַרויס פון מויל אַזעלכע ווערטער, אַז דער אויבערשטער האָט אים גאָרנישט געהאָלפן ביים חתונה מאַכן די קינדער...

האָט דער פאָטער זיך צעשמייכלט, און ערקלערט זיינע 'מאָדנע' ווערטער: 'דער אויבערשטער האָט מיר דען געהאָלפן?... **ער האָט דאָך אַלעס געטוהן!...** איר זאָלט זיך נישט איינרעדן אַז איך האָב געטוהן און דער אויבערשטער האָט מיר נאָר 'געהאָלפן', נאָר אַלעס האָט דער אויבערשטער בכבודו ובעצמו געטוהן'.

לויט דעם, טייטשן די ספֿרים דאָס לשון ביים שליחות פון אליעזר קיין חרן. פֿריער זאָגט דער פּסוק אַז אברהם אבינו ע"ה האָט געזאָגט צו אליעזר (פרשתינו כד, ז), 'ה' אלקי השמים וגו' **הוא ישלח מלאכו לפניך**', אָבער ווייטער זאָגט ער אַז אליעזר האָט דערציילט פֿאַר לבן און בתואל, אַז אברהם אבינו ע"ה האָט אים געזאָגט, 'ה' אשר התהלכתי לפניו ישלח מלאכו **אתך**' (פּסוק מ').

די כוונה דערפון איז, אליעזר האָט מורא געהאַט, ס'איז דאָך מעגליך אַז ער וועט נישט מצליח זיין אין זיין שליחות, האָט אברהם אבינו ע"ה אים געזאָגט, דו דאַרפסט נישט זאָרגן, ס'וועט קומען אַ מלאך פון הימל, און ער וועט גיין פֿאָראויס פֿאַר דיר, ער וועט אַלעס טוהן - '**הוא ישלח מלאכו לפניך**'. דו וועסט אָנקומען 'צום גרייטן'. דאָס הייסט, **נישט אַז דו וועסט טוהן און דער אויבערשטער וועט דיר העלפן... נאָר אַלעס וועט דער אויבערשטער טוהן**. אָבער ווען אליעזר איז געקומען און געוועדט צו לבן און בתואל, וואָס זיי זענען נישט געווען 'היימישע', און האָבן נישט פֿאַרשטאַנען אַזאַ שפּראַך, אַז דער אויבערשטער טוט אַלעס, האָט ער זיי געדארפט זאָגן '**אתך**'. דאָס הייסט, דו וועסט טוהן, און דער אויבערשטער וועט דיר העלפן...

צוליב דעם האָט אליעזר געדאַרפט האָבן וואַסער אָפּצואוואַשן זיינע פּיס און די פּיס פון זיינע מענטשן, וויבאלד זיי האָבן דאָך יעצט עוסק געווען מיט טוהן אַ השתדלות פאַר'ן זיווג פון יצחק אבינו ע"ה, קען מען דאָך טראַכטן אַז דורך זייער השתדלות איז רבקה אָנגעקומען און געוואָרן יצחק'ס זיווג. האָבן זיי שנעל 'אָפּגעוואַשן' זייערע 'פּיס', דאָס מיינט אַז זיי האָבן געוואוסט אַז נישט זייערע פּיס - נישט די השתדלות האָט זיי געהאָלפן, נאר דער אויבערשטער מיט זיין גרויסע חסד האָט אַלעם געטוהן. אויף אט די 'אָפּוואַשן' זיך, זאָגט דער מדרש 'יפה רחיצת רגלי עבדי אבות יותר מתורתן של בנים'[1].

דער 'ערוגת הבושם' פירט אוים, אַז פון דעם קען מען זיך אַרויסלערנען אַ מוסר השכל ביי אַלע ענינים פון עבודת ה', אַז אָן דער הילף פונעם באַשעפער קען מען נישט אויפהייבן די הענט אדער פּיס, און ממילא, האָט מען נישט מיט וואָס זיך גרויס צו האַלטן, ווייל אַלעם איז פון דעם אויבערשטן ברוך הוא.

און אויב דאָס איז אַזוי ביי אַלע ענינים פון השתדלות, אַז עם העלפט גאָרנישט, איז דאָך אַוודאי און אַוודאי ביי שידוכים, וואָס דאָרט דערקענט זיך אַממערסטן די השגחה פּרטית פונעם אויבערשטען ברוך הוא, אַז ער איז דער 'מגיד מראשית אחרית', וועלכער איז מזווג אַלע זיווגים.

מה' אשה לאיש - קיינער קען נישט העלפן אדער שטערן וועמען עס קומט די ריכטיגע מינוט

מיר לייענען אין דער היינטיגער פּרשה (כד, נ): 'ויען לבן ובתואל ויאמרו מה' יצא הדבר'.

די גמרא זאָגט (מו"ק יח:): 'אמר רב משום רבי ראובן בן אצטרובילי, מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים, מה' אשה לאיש. מן התורה, דכתיב ויאמרו מה' יצא הדבר, מן הנביאים, דכתיב (שופטים יד, ד), 'ואביו ואמו לא ידעו כי מה' היא'. 'ומן הכתובים, דכתיב' (משלי יט, יד), 'בית והון נחלת אבות, ומה' אשה משכלת'.

איז לכאורה שוועך, וואָס איז דער חידוש אַז אַ שידוך איז פונעם באַשעפער (מה' אשה לאיש)? מיר זענען דאָך מאמינים בני מאמינים אַז דער אויבערשטער ברוך הוא, הוא בורא ומנהיג לכל הברואים, ער איז דער 'עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות'. קיין זאַך, קליין אָדער גרויס, וועלט נישט געטוהן אָן דער השגחה פּרטית פונעם באַשעפער. אויב אַזוי, דארף מען פאַרשטיין, וואָס איז דאָ די רבותא ביי אַ שידוך, אַז דער אויבערשטער פירט די וועלט מער ווי ביי אַנדערע זאכן?

קען מען ענטפערן, לויט ווי ס'איז באַקאַנט וואָס עם האָט געזאָגט דער גאון בעל 'חזון איש' זצ"ל (געבראַנגט אין ספר 'מעשה איש', ח"א), אַז כאטש דער אויבערשטער פירט די וועלט, און יעדע באַשעפענישׁ וועלט געפירט מיט השגחה פּרטית, פאַסירט אָבער אַמאָל אַז די וועגן פון דער השגחה עליונה זענען

---

1. מיר האָבן געהערט זאָגן אַ כוונה אין די וועלטער פון דער ברכה (תפילת שמונה עשרה), 'משען ומבטח לצדיקים'. ס'זענען דאָ צוויי זאכן: 'משען', און 'מבטח'. אַמאָל טוט אַ מענטש זיך פאַרלאזן אויפ'ן אויבערשטען, אָבער ער טוט זיך אויך 'אָנלענען' אויף די פּעולות און השתדלות וואָס ער טוט כסדר, ער פאַרלאָזט זיך אויף זיינס אַ ידיד אַז ער וועט אים העלפן, און אויפ'ן מנהל פונעם 'גמ"ח', אַז ער וועט אים צושטעלן דעם גאַנצן סכום וואָס ער וויל באָרגן ביים גמ"ח, אָבער מיר דארפן זיך באמת פירן אויף אַן אופן אַז אויך דער אָנלען ('משען') זאָל זיין אויפ'ן באַשעפער.

דאָס איז מרומז אין די וועלטער פון דער משנה (סוף מסכת סוטה) וועגן 'עקבתא דמשיחא': **'אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים'**. דאָס מיינט, אַז אויך אונזער אָנלען זאָל זיין אויף דעם אויבערשטען בכבודו ובעצמו, און נישט אויף די פּעולות פונעם מענטש.

מיר האָבן געהערט אַ גוט וואָרט אויף די וועלטער פון דער דערמאַנטער משנה, 'אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים'. וועגן אַ מענטש וויל זיך אָנלענען אויף אַ וואַנט, דארף ער זיך אַוועקשטעלן נעבן דער וואַנט, אָבער אָבער אויב ער וועט נישט צוקומען נאָנט, וועט ער זיך נישט קענען אָנלענען אויף דער וואַנט. דאָס זעלבע, וועגן אַ איד וויל זיך פאַרלאָזן אויפ'ן אויבערשטען, דאַרף ער זיך דערנענטערן צו אים, און דעמאָלס קען ער זיך אָנלענען אויף אים כביכול.

פֿאַרדעקט און באַהאַלטן, ווייל אַזוי איז דער רצון הבורא, וואָס ער וויל. **ביי שידוכים האָט מען אָבער איבערגעלאָזט** זיך צו באַהאַלטן כביכול אַז ס׳זאָל זיין אַן אָרט צו **אָרט פון הימל, אַז יעדער איינער זאָל זען אָפן**[ח] **די** האָבן אַ טעות, כאילו דער מענטש קען חלילה טוהן **השגחה פרטית פונעם באַשעפער**[ט], ווי אַזוי ער פירט

ח. דער מדרש דערציילט (ב״ר פס״ח, ד) אז אַ ׳מטרונא׳ האָט געפרעגט רבי יוסי בר חלפתא, ווי לאַנג האָט געדויערט פאַר דעם אויבערשטען צו באַשאַפן די וועלט? האָט ער איר געענטפערט, זעקס טעג. האָט זי אים ווייטער געפרעגט: וואָס טוט דער אויבערשטער פון דעמאָלס ביז יעצט? האט רבי יוסי בר חלפתא איר געענטפערט, אַז דער אויבערשטער זיצט און ער פאָרט צוזאַמען שידוכים : ׳בתו של פלוני לפלוני, אשתו של פלוני לפלוני׳.

דאַרף מען פאַרשטיין וואָס זי האָט געפרעגט וואָס דער אויבערשטער טוט פון דעמאלטס ביז יעצט? וואָס הייסט, וואָס ער טוט? דער אויבערשטער פירט דאָך די גאַנצע וועלט, ׳בכל יום ובכל עת ובכל שעה׳. ער טוט באַלעבן אַלע באַשעפענישן, פון די העכסטע און גרעסטע מלאכים אין הימל ביז צו דער לעצטער באַשעפענישׁ. ער שפייזט אַלעמען, ער ברענגט רעגן, און אַזוי ווייטער. וואָס פאַרא שאלה איז עס בכלל, וואָס דער אויבערשטער טוט? אויך איז שוועך, פאַרוואָס האָט רבי יוסי בר חלפתא איר נישט געענטפערט אַז דער אויבערשטער באשעפטיגט זיך מיט דער וועלט?

ענטפערט דער גאון רבי בנימין מענדלזאָן זצ״ל אב״ד קוממיות, אַז די ׳מטרונא׳ האָט נישט געפרעגט רבי יוסי בר חלפתא וואָס דער אויבערשטער טוט כפשוטו, נאָר איר הויפט שאלה איז געווען, וועלכע פעולה טוט דער אויבערשטער פון דעמאָלס ביז יעצט, **אַז מ׳זאָל קענען דערקענען** דורך איר אַז ער פירט די וועלט, ווייל דער אויבערשטער כביכול האָט זיך באַהאַלטן, און עס זעט אויס ווי די הנהגה פון דער וועלט איז מיט׳ן דרך הטבע חלילה, האָט זי געמיינט צו פרעגן ביי וועלכע זאַך קען מען זען קלאָר די שטאַרקע השגחה פרטית פונעם באַשעפער.

אויף דעם האָט רבי יוסי בר חלפתא איר געענטפערט, אַז דער אויבערשטער זיצט און ער איז מזווג זיווגים, וויל **ביי שידוכים זעט מען קלאָר די אפענע השגחה עליונה, ווי אַלעס איז פון דעם אויבערשטען.**

הרה״ק מהר״א מבעלזא זי״ע האָט געזאָגט אַ טעם פאַרוואָס דער וואָס מאכט חתונה אַ קינד ווערט אנגערופן ׳מחותן׳, און נישט ׳מחתן׳... ווייל באמת, איז ער נישט דער ׳מחתן׳... נאָר **דער אויבערשטער ברוך הוא איז דער ׳מחתן׳, די עלטערן פונעם חתן און די כלה זענען נישט מער ווי ׳מחותנים׳...** זיי ווערן געפירט.

אַזוי געפינען מיר אויך אין חז״ל, אַז אַ חתן ווערט אָנגערופן ׳ארוס׳. פרעגט דער ׳תוספות יום טוב׳ (נדרים פ״י, מ״ג), אַז לויט׳ן דקדוק הלשון וואָלט מען אים געדאַרפט רופן ׳מארס׳, און נישט ׳ארוס׳, ווייל ער ווערט דאָך אַקטיוויזירט דורך אַנדערע...

איז דער תירוץ, אַז דא איז מרומז אַז דער חתן איז בכלל נישט דער ׳מארס׳, ווייל **פון הימל שטעלט מען צו פאַר אים דעם שידוך.** ער איז נישט מער ווי אַן ׳ארוס׳...

ט. דער ערשטער שידוך פון ששת ימי בראשית, איז געווען דער אויבערשטער האָט געלייגט אדם הראשון שלאָפן און ער האָט באַשאַפן חוה׳ן, ווי דערציילט אין פרשת בראשית (ב, יח-כא)׳ ויאמר ה׳ אלקים לא טוב היות האדם לבדו וגו׳, ויפל ה׳ אלקים תרדמה על האדם ויישן׳. אַסאַך מאָל טוט אַ מענטש זיך איינשפאַרן, און ער זאָגט, איך וויל דווקא יענעם שידוך, און אַמאָל זאָגט ער אויף אַן אַנדערן שידוך, ׳הס מלהזכיר׳... האָט דער אויבערשטער געזאָגט צו אדם הראשון, איך וועל דיר ברענגען דיין פּאַסיגן ׳זיווג׳, איך וועל אַרויפוואַרפן אויף דיר אַ שלאָף, און דעמאָלס וועל איך דיר ברענגען דיין זיווג, ווי מענטשן זאָגן, העלף נישט און שטער נישט...

מן הבאר

הרה״ק ר׳ שלמה׳קע זוועהילער זי״ע האָט געטייטשט (׳יסוד צדיק׳, ע׳ רפג) דעם נוסח וואָס מען שרייבט אינעם כתב ׳תנאים׳ ביי אַ שידוך, ׳העומד מצד בנו החתן׳. דער טאַטע איז נישט מער ווי אַן **׳עומד׳ - ער שטייט אין אַ זייט...** אַלעס מאַכט דער אויבערשטער בכבודו ובעצמו. און נישט נאָר דאָס, נאָר אָפט מאָל שטעלט אים דער אויבערשטער אַוועק אין אַ זייט, ער זאָל נישט שטערן מיט זיין ׳חכמה׳ און זיינע חששות, נאָר אַזוי ווי דער אויבערשטער וועט באַפעלן, אַזוי זאָל זיין...

זיין וועלט', צוזאַמען מיט אַלע באַשעפענישן[א]. ער צוזאַמען פֿאַרשידענע פֿאַסירונגען[ב], און דאָס אַלעס, כדי דערנענטערט און דערווייטערט מענטשן, ער שטעלט אַז עס זאָל צושטאַנד קומען אַפֿילו איין שידוך[ג].

לויט דעם קען מען אויך זאָגן אַ טעם, פֿאַרוואָס פערציג טעג איידער דאָס קינד וועט באַשאַפֿן, גייט ארויס אין הימל אַ 'בת קול' וואָס רופט אויס 'בת פלוני לפלוני' (סוטה ב.), צו ווייזן אַז **נאָך איידער די עלטערן האָבן עפּעס געטוהן פֿאַר דעם קינד, האט מען שוין אויסגערופן אין הימל: 'בת פלוני לפלוני'**, ווייל די גמרא זאָגט (קידושין ל:) אַז ס'זענען דא דריי שותפים אין דעם מענטש, דער אויבערשטער, זיין טאַטע, און זיין מאַמע. צוליב דעם טעם טוט דער אויבערשטער באַשטימען דעם זיווג נאָך איידער דער טאַטע און די מאַמע ווערן שותפים. דעמאָלס קענען זיי נאָך נישט זאָגן יאָ אָדער ניין, מיר זענען אויך 'שותפים' אין דעם קינד, און מיר ווילן לאָזן הערן אַ מיינונג אין דעם ענין... מיר ווילן דעם שידוך, יענער שידוך איז נישט פֿאַסיג פֿאַר אונז. דער אויבערשטער וועט טוהן ווי ער וויל...

י. מיר לייענען אין דער היינטיגער פרשה (כד, ב-ג) 'ויאמר אברהם אל עבדו וגו', ואשביעך בה' אלקי השמים **ואלקי הארץ**', אָבער ווייטער שטייט (פסוק ז'), אַז אברהם אבינו ע"ה האָט געזאָגט, 'ה' אלקי השמים אשר לקחני מבית אבי' וגו'. זאָגט רש"י, אַז דא האָט אברהם נישט געזאָגט 'ואלקי הארץ', אַזוי ווי פריער, ווייל פריער האָט ער געמיינט צו זאָגן, יעצט איז דער אויבערשטער סיי 'אלקי השמים', און סיי 'אלקי הארץ', ווייל אברהם האָט אריינגעברענגט אין די מענטשן צו וויסן אַז ס'איז דאָ אַ באַשעפער אויף דער וועלט. אָבער וועלן ער האָט מיך אַרויסגענומען פון מיין טאַטנ'ס הויז, איז דער אויבערשטער געווען נאָר 'אלקי השמים', נישט 'אלקי הארץ', ווייל די מענטשן פון דער וועלט האָבן דאָך נישט געוואוסט צו זאָגן אַז ס'איז דאָ אַ באַשעפער אויף דער וועלט.

דאַרף מען פֿאַרשטיין, פֿאַרוואָס האָט אברהם אבינו ע"ה דייקא יעצט דערמאַנט פֿאַר אליעזר אַז ער האָט איינגעוואוינט די מענטשן צו וויסן אַז דער באַשעפער איז דער ג-אָ-ט אין הימל און ערד?

ענטפֿערט הגה"צ רבי גדלי' אייזנמאן זצ"ל, אַז אברהם האָט געמיינט צו זאָגן, פריער איז דער אויבערשטער געווען 'אלקי השמים', און די מענטשן האָבן נישט געוואוסט פון אים. דאָס הייסט, די הנהגה פונעם באַשעפער ברוך הוא אויף דער וועלט איז געווען פֿאַרדעקט און פֿאַרהוילן, און מ'האָט נישט דערקענט אַז אַלעס ווערט געפירט מיט אַ השגחה פרטית, ביז אברהם אבינו איז געקומען און ער האָט אַריינגעברענגט אין מענטשן דעם גלויבן אַז אַלעס איז מיט אַ השגחה פון הימל, און די גאַנצע השתדלות האָט נישט קיין ווערד, אויב דער אויבערשטער רופט נישט אויס דערויף אין הימל.

מיט דעם האָט אברהם געוואָלט דערמאַנען פֿאַר אליעזר, איידער ער האָט זיך אַרויסגעלאָזט אויפֿן וועג צו זוכן אַ שידוך פֿאַר יצחק, דו זאָלסט גוט געדענקען אַז דער אויבערשטער איז 'אלקי השמים ואלקי הארץ'. דער אויבערשטער אַליין טוט אַלעס, ספּעציעל ביי שידוכים. ממילא, פֿאַרלאָז זיך נישט אויף דיין אייגענע חכמה, נאָר אַלעס וועגדט זיך אינעם באַשעפער, מה' אשה לאיש.

אט די הייליגע הדרכה פון אברהם אבינו ע"ה, דער טאַטע פון גאַנצן אידישן פֿאָלק, איז באמת שייך פֿאַר יעדן איינעם וועלן ער קומט אָן צו שידוכים. יעדער טאַטע און מאַמע פון קינדער וואָס שטייען אין שידוכים, דאַרפן גוט געדענקען אַז דער באַשעפער איז 'אלקי השמים ואלקי הארץ', ממילא, וועט מען זיך נישט פֿאַרלאָזן אויף זיך אָדער אויף די שדכנים וכו'. דער אויבערשטער פֿאָרט צוזאַמען דעם, ער פירט אַלעס...

דער גערער רבי הרה"ק בעל 'פני מנחם' זי"ע, האָט נאָכגעזאָגט אין נאָמען פון זיין טאַטן, הרה"ק בעל 'אמרי אמת' זי"ע, אויפֿן פּסוק: 'הוא ישלח מלאכו לפניך' איז ראשי תיבות הימ"ל, ווייל פון הימל פירט מען דעם גאַנצן שידוך.

אַן אַנדער מאָל האָט דער 'פני מנחם' געזאָגט, אַז 'מלאכו' גייט אַרויף אויפֿן מלאך וואָס האָט אויסגערופן אין הימל 'בת פלוני לפלוני', ער באַגלייט דעם גאַנצן וועג, ביזן שידוך, און ער ערלעדיגט אַלעס. (ספר 'הפני מנחם', ח"ב, ע' קיט)

יא. אַ ביישפיל דערצו קען מען זען פון די ווערטער פון פרקי דרבי אליעזר (פט"ז) אַז רבקה איז קיינמאָל פריער נישט אַרויסגעגאַנגען שעפּן וואַסער, און יעצט איז זי יאָ געגאַנגען שעפּן, אַלעס כדי אליעזר זאָל איר קענען טרעפן, און ס'זאָל מקויים ווערן דער סימן וואָס ער האָט געבעטן ביי דעם אויבערשטן.

יב. עס ווערט געברענגט אין נאָמען פון צדיקים (הגאון ר' חיים קניבסקי זצ"ל ברענגט אין 'דרך שיחה', ע' קיא, אין נאָמען פון 'ספר חסידים', סי' קמא) **אַז דער אויבערשטער ברענגט צומאָל אַ מלחמה אויף דער וועלט, כדי דורך דעם זאָל צושטאַנד קומען אַפֿילו איין שידוך.**

אין דעם איז יעדער איינער מודה, אַז 'מה' אשה לאיש', דאָ קיין האָפענונג חלילה, אָדער מצד די חסרונות און ביי דעם איז בכלל נישט דאָ אַ הסתר פנים[ד]. פֿנמים וואָס די צדדים אינעם שידוך האָבן, אָדער ווייל **אויך אויב** ס'זעט אוים לויט'ן דרך הטבע אַז ס'איז נישט ס'זענען דא מענטשן וואָס ווילן קאַליע מאַכן און שטערן

מיט עטליכע יאָר צוריק, איז אַ משפחה פון לעיקוואוד געקומען קיין ארץ ישראל צו דער חתונה פון זייערס אַ זון. נאָך די שבע ברכות האָט אַ שדכן טעלעפאָנירט צום פאָטער פון דעם בחור, וועלנדיג אָנטראָגן אַ שידוך פאַר זיין טאָכטער. האָט דער טאַטע געזאָגט צו דעם שדכן: 'אַ שאָד אַז דו האָסט נישט טעלעפאָנירט צו מיר צוויי טעג צוריק, ווייל יעצט זענען מיר שוין אויפ'ן וועג צום לופטפעלד אַהיימצופאָרן'.

אָנקומענדיג אויפ'ן לופטפעלד אין לוד, האָבן זיי געהערט אַז אין ניו יארק האָט זיך אַראָפגעלאָזט אַ שטאַרקער שניי, און אַלע געפלאַנטע פלי-רייזעס זענען בטל געווָארן. מ'האט געהייסן יעדן איינעם שטיין אין פאַרבינדונג מיט דער לופט-ליניע אין אַ טאָג אָדער צוויי, אויסצוגעפינען וועלן זיך רייזעס וועלן זיך באַנייען. זיי האָבן תיכף גערופן דער אכסניא וואו זיי זענען איינגעשטאַנען, אַז זיי וועלן דאַרפן האָבן די אכסניא נאָך צוויי טעג.

אַזוי פֿאָרנדיג צוריק קיין ירושלים, האָט דער טאַטע זיך דערמאַנט וועגן דעם שידוך וואָס מ'האָט אים אָנגעטראָגן אַ טאָג פריער, און ער האָט טעלעפאָנירט צום שדכן, און אים דערציילט די גאנצע מעשה, צוגעבנדיג אַז צוליב דעם, זענען זיי אויפן וועג צוריק קיין ירושלים. ער איז אַלזאָ גרייט זיך צו אינטערעסירן וועגן דעם שידוך וואָס ער האָט אים אָנגעטראָגן פאַר זיין טאָכטער.

דער שידוך איז געפעלן פאַר ביידע צדדים, און ביז זיי זענען צוריקגעפאָרן קיין אַמעריקע צוויי טעג שפעטער, האָט מען אינצווישן שוין געמאַכט דעם 'וואָרט' און די 'תנאים', און דער שניי אין ניו יאָרק איז שוין צעריננען...

יג. אויף די דערמאַנטע וועריטער פון דער גמרא וואָס ברענגט אַ ראיה **מן התורה, מן הנביאים, מן הכתובים** אַז 'מה' אשה לאיש', האָט געזאָגט הרה"ק בעל 'חידושי הרי"ם' זי"ע: ביי שידוכים האָבן מענטשן פאַרשידענע חשבונות. טייל מענטשן זוכן דייקא אַ מיוחס'דיגע משפחה. אַנדערע קוקן אויפ'ן אויסערליכן אויסזען. אַנדערע זוכן אַ געלט-שידוך. געוועלך טרעפן זיי זיך צוזאַמען: אַן עושר טוט מיט א צווייטן עושר, אַ יחסן איז זיך משדך מיט אַ יחסן, און אַזוי ווייטער. יעדער איינער איז זיכער ביי זיך, אַז די דאָזיגע מעלות האָבן צוגעפירט צו דעם שידוך.

אויף דעם קומען חז"ל און זאָגן אונז: **'מה' אשה לאיש', נישטאָ אַן אַנדערע סיבה פאַר'ן שידוך.** אַ ביישפיל פאַר די דערמאַנטע דריי סאָרטן מענטשן געפינען מיר אין דער תורה, אין די נביאים, און אין כתובים.

אין דער **תורה** געפינען מיר ביי דעם זיווג פון יצחק אבינו ע"ה, אַז אליעזר איז געגאנגען קיין ארם נהרים צו טרעפן אַ שידוך פון אַ מיוחס'דיגער משפחה, אַזוי ווי אברהם אבינו. זאָגט אָבער דער פסוק, אַז לבן און בתואל האָבן געזאָגט, 'מה' יצא הדבר', **דער שידוך איז צושטאַנד געקומען נאָר דערפאַר ווייל אַזוי האָט דער אויבערשטער באפוילן.**

אין **נביאים** זעט מען ביי שמשון הגיבור, אַז ער איז נאָכגעגאַנגען נאָך זיינע אויגן, ער האָט געקוקט אויפן חיצוניות'דיגן אויסזען (זע סוטה י:), זאָגט דארט דער פסוק: 'ואביו ואמו לא ידעו כי מה' היא'. **דער איינציגער גורם פאַרן שידוך איז געווען נאָר דער פאַקט וואָס אַזוי האָט דער באַשעפער - דער 'מזווג זיווגים' - געוואָלט.**

אין **כתובים**, ווערט אָפּגעוואַנדעט די איינרעדעניש אַז אַ שידוך קומט צושטאַנד צוליב געלט, ווייל דאָרט זאָגט דער פסוק (משלי יט, יד) 'בית והון נחלת אבות, ומה' אשה לאיש'. **נאָר דער אויבערשטער פירט-אויס יעדן שידוך.**

אַזוי טייטשן די ספרים דעם פסוק (משלי יח, כב) מצא אשה מצא טוב, **ויפק רצון מה'**. דער אויבערשטער גיט אַריין אין דעם מענטש אַ רצון פאַר דעם זיווג וואָס ער האָט באַשטימט פאַר אים פון הימל.

אַזוי האָט הרה"ק בעל 'פני מנחם' זי"ע געטייטשט די ווערטער פון חז"ל (מכות י.) 'בדרך **שאדם רוצה** לילך מוליכין אותו'. אויך דער וועג ווי דער מענטש וויל גיין, די עצם רצונות וואָס ער האָט ביי שידוכים, איז אויך אין כלל פון 'מוליכין אותו', דער אויבערשטער פירט דעם מענטש לויט ווי ס'איז אים באַשערט, **דורך דעם וואָס ער גיט אַריין אין אים אַ רצון.**

יד. מיר האָבן שוין דערציילט, אַן עושר האָט געזוכט אַ בחור אַ תלמיד חכם אַלס אַ חתן פאַר זיין טאָכטער. איז ער געפאָרן קיין פרעשבורג, צום גאון בעל 'חתם סופר' זי"ע, און געבעטן דעם 'חתם סופר', ער זאָל אים אָנווייזן אויפ'ן בעסטן בחור אין זיין ישיבה.

אַ שידוך ווייל זיי האָבן פיינט איינעם פון די צדדים אַ שידוך זאָל ווערן, וועט זיך 'איבערדרייען די וועלט', אָדער צוליב אַן אַנדערע סיבה, אָדער גאָר צוליב אַ 'יעלו שמים ירדו תהומות'[טז], ביז די זאַך וועט צושטאַנד מאַנגל אין געלט, אָבער ווען דער אויבערשטער וויל אַז קומען און אַלע 'חסרונות' וועלן ווערן פאַרשווינדן[יז]. אַ

האָט דער חתם סופר אים געזאָגט: 'ענדע זמן פאַרהער איך די בחורים, און דעמאָלס קען איך וויסן ווי יעדער בחור האַלט אין לערנען. פאָר אַלזאָ אַהיים, און ווען ס'וועט קומען די צייט פונעם פאַרהער, וועל איך אייך דעמאָלס שיקן דעם באַשטימטן בחור'.

כך הוה. ענדע זמן האָט דער 'חתם סופר' פאַרהערט די בחורים, און ער האָט אויסגעקליבן דעם בעסטן בחור, און אים געגעבן אַ בריוו וואָס ער זאָל טראָגן צו יענעם עושר. אינעם בריוו איז געשטאנען געשריבן: 'דער בחור וועלכע געבט דיר איבער דעם בריוו, ער איז דער אויסדערוועלטער צו זיין דיין אייידעם, נעם אים פאר דיין טאכטער'. דאַן האָט דער 'חתם סופר' געבעטן דעם בחור, אַז אויפ'ן וועג אַהיים, זאָל ער מאַכן אַן אומוועג און אַדורכפאָרן די שטאָט וואו עס וואוינט יענער עושר, און ער זאָל אים איבערגעבן דעם פאַרמאַכטן קאָנווערט מיט'ן בריוו.

דער בחור וועלכער האָט נישט געווואוסט פונעם אינהאַלט פונעם בריוו, און ער האָט זיך געיאָגט אהיים, האָט זיך געוואָנדן צו זיינס אַ חבר וואָס האָט געווואוינט נישט ווייט פונעם גביר, און אים געבעטן ער זאָל איבערגעבן דעם בריוו פאַר דעם עושר. זעלבסט-פאַרשטענדליך אַז זיין חבר האָט מסכים געווען.

אַהיימקומענדיג איז דער בחור טאַקע צוגעפאָרן פריער צו דעם עושר'ס הויז און אים איבערגעגעבן דעם בריוו פונעם 'חתם סופר'. ווען דער עושר האָט דאָרט געלייענט אַז דער בחור וואָס האָט אים געברענגט דעם בריוו איז זיין באַשערטער אייידעם, האָט ער באַלד אונטערגעשיקט אַ שדכן צו די עלטערן פון דעם בחור דעם שליח, און דער שידוך איז צושטאַנד געקומען בשעה טובה ומוצלחת.

דאַן האָט מען קלאָר געזען די וועגן פון דער השגחה עליונה, ווי דער אויבערשטער פירט צו אַז אַ באַשערטער שידוך זאָל צושטאַנד קומען.

טו. הגאון רבי משה מרדכי שולזינגער זצ"ל האָט דערציילט (געברענגט אין ספר 'הרב מבריסק', ח"ג, ע' 506), וועגן אַ איד פון ירושלים וועלכע האָט געהאַט אַן עלטערע טאָכטער, און מ'האט נישט געזען קיין שום שיין פון לעכטיגקייט פאַר אַ שידוך. דער איד איז געווען זייער צובראָכן ביי זיך. האָט דער גאון ר' וועלוול טשעטשיק זצ"ל אים געראָטן אַריינצוגיין צום בריסקער רב הגרי"ז זצ"ל, און זיך אַראָפרעדן פון האַרץ פאַר'ן רב. האָט דער בריסקער רב אים געזאָגט, אַז ווען עס וועט קומען די ריכטיגע צייט, וועט עס דורכברעכן אייזערנע טויערן.

ער האָט געמיינט צו זאָגן, האָסט נישט וואָס צו זאָרגן. דיין טאָכטער איז נאָך נישט געוואָרן אַ כלה ווייל ס'איז נאָך נישט געקומען די צייט דערפאַר. ווען ס'וועט קומען די פאסיגע צייט, וועט נישט זיין קיין שום עיכוב.

טז. דער גאון בעל 'חזון איש' זצ"ל האָט אַמאָל דערציילט פאַר זיין שוועסטער, די רעבעצין פונעם סטייפלער גאון זצ"ל, ווי פאָלגענדט: 'היינט איז ביי מיר געווען אַ איד און זיך אינטערעסירט וועגן אַ בחור. ווען ער האָט מיך געפרעגט וועגן דער 'יראת שמים' פונעם בחור, האב איך אים געענטפערט: 'ס'קען זיין בעסער'. אויך ווען ער האָט מיך געפרעגט וועגן דעם בחור'ס התמדה, האָב איך געענטפערט אַז 'ס'קען זיין בעסער'. אַזוי האָב איך געענטפערט אויף אַלע זיינע שאלות, ווייל איך האָב אים געוואלט מרמז זיין אַז דער בחור איז נישט פאַר אים'.

'אויף יעדער זאַך האָט דער איד אָבער געענטפערט: איך פאַרשטיי אַז ער האָט נישט קיין חסרון, ווייל קיינער איז דאָך נישט אַ מושלם אויף דער וועלט, און אַז דער רבי זאָגט נאָר אַז ער האָט אַן אָרט צו פאַרבעסערן זיינע וועגן, איז דאָך משמע אַז ער גייט אויפ'ן גוטן וועג... זיין איינציגער חסרון איז נאָר, אַז ס'איז נאָך דאָ אַן אָרט פאַר אַ פאַרבעסערונג. איז דאָך דאָס אַ פּאסיגער חתן פאַר מיין טאָכטער. נאָך אין יענעם טאָג איז דער שידוך צושטאַנד געקומען'.

און דער 'חזון איש' האָט אויסגעפירט צו זיין שוועסטער: 'זע נאָר ווי דער אויבערשטער פירט די וועלט. דער איד וואָס האָט מיך געפרעגט וועגן דעם בחור, איז דאָך אַ בר דעת, און איך האב אים געענטפערט קלאָרע ווערטער, אַז דער בחור האָט אסאך וואָס זיך צו פאַרבעסערן. אויב אַזוי, ווי אַזוי איז מעגליך אַז ער האָט פאַרשטאַנען פון מיינע ווערטער אַז דער בחור האָט נישט קיין שום חסרון? נאָר וואָס דען? **ווען עס קומט די צייט פאַר אַ שידוך, וועט אַ קלוגער ווערן אַ נאַר און איינער וואָס הערט וועט ווערן טויב ח"ו, און דער שידוך וועט צושטאנד קומען, ווייל 'מה' אשה לאיש'.**

שונא וועט נישט קענען ׳קאַליע מאַכן׳ דעם שידוך״, און אויך די שאלה ׳כסף מנלן׳, וועט נישט זיין אַ שטערונג...

פון דער אַנדערער זייט, אויב מ׳האָט נישט אויסגערופן אין הימל אַז דער שידוך זאָל צושטאַנד קומען, וועט נאָרנישט העלפן, נישט די וואונדערליכע מעלות

מן הבאר

עס ווערט געברענגט אַז דער הייליגער שפּאָלער זיידע זי״ע האָט געזאָגט: **יעדער מענטש האָט מעלות און חסרונות. אויב אַ שידוך איז באַשערט פון הימל, קומט אַראָפּ אַ ׳לאָקשן ברעט׳ פון הימל און דעקט צו אַלע חסרונות, און עס בלייבט גוליע** (בלויז, אויף דער רוסישער שפּראַך) **מעלות. אָבער אויב דער שידוך איז נישט באַשערט, מ׳האָט נישט אויסגערופן וועגן דעם איידער דאָס קינד איז באַשאַפן געוואָרן, קומט אַראָפּ אַ ׳לאָקשן ברעט׳ פון הימל און דעקט-צו אַלע מעלות, און ס׳בלייבט ׳גוליע׳ חסרונות...** (׳איש הפלא׳, ע׳ שסא, געברענגט אין ׳תפארת למשה׳, פרשתינו)

ענליך האָט געזאָגט דער גערער רבי, הרה״ק בעל ׳פני מנחם׳ זצ״ל, אַז ווען עס קומט די צייט צו ענדיגן אַ שידוך, פירט דער אויבערשטער די עלטערן אַזוי וויי ׳בלינדע פערד׳, אַז זיי זאָלן נישט זען קיין שום חסרון אינעם בחור אָדער אינעם מיידל, און אַזוי זענען זיי מסכים צום שידוך.

אַ איד האָט זיך אַראָפּגערעדט פון האַרצן פאַר׳ן גערער רבי׳ן, הרה״ק בעל ׳פני מנחם׳ זצ״ל, אַז ער האָט גענומען אַן איידים, וואָס יעדער האָט אים ׳פאַרקויפט׳ אַלס אַ ׳רבי עקיבא איגר׳ ממש... דערווייל שטעלט זיך אַרויס, אַז ׳לא מיניה ולא מקצתיה׳. נישט נאָר איז ער נישט אַ ׳רבי עקיבא איגר׳ פון פריערדיגן דור, און אויך נישט פון היינטיגן דור, נאָר ער איז אַ פולשטענדיגער ׳עם הארץ׳... (מ׳האָט אים געזאָגט אַז ער איז אַ ׳נודע ביהודה׳, דערווייל ער איז גאָר אַ ׳נודע בגוים׳). האָט דער ׳פני מנחם׳ אים געזאָגט:

- ווען עס קומט די צייט אויסצופירן אַ שידוך, ׳בת פלוני לפלוני׳, וואָס מ׳האָט אויסגערופן פערציג טעג איידער דאָס קינד איז געבוירן געוואָרן, נעמט דער אויבערשטער אַוועק דעם ׳שכל׳ פון די עלטערן, אַז זיי זאָלן נישט שטערן דעם שידוך פון צושטאַנד קומען. נאָר אַזוי, האָט מען דיך לייכט געקענט איבערערעדן אַז דיין איידים איז אַ ׳רבי עקיבא איגר׳ בכבודו ובעצמו... אָבער יעצט, ווען דער שידוך איז שוין צושטאַנד געקומען, האָט מען דיר פשוט ׳צוריקגעגעבן׳ דעם שכל פון הימל, אַלס אַ ׳מתנת חינם׳. איז דאָך בעסער אַזוי, ווי איידער דו וואָלסט געבליבן אָן דעם שכל... דו דאַרפסט דאַנקען דעם אויבערשטען פאַר דעם וואָס ער האָט דיר צוריקגעגעבן דעם שכל...

יז. דער ׳שפת אמת׳ (פ׳ חיי תרל״ח, ד״ה ׳בפסוק׳) פרעגט א מורא׳דיגע קשיא: לבן און בתואל האבן צוזאמען געזאגט, ׳מה׳ יצא הדבר, לא נוכל דבר אליך רע או טוב׳. לבן און בתואל זענען דאָך געווען רשעים. ווי אַזוי זענען זיי דאָ פלוצלינג געוואָרן אַזוי ׳גלויביג׳, צו זאָגן אַז דער שידוך איז פון דעם אויבערשטען?!

ענטפערט דער ׳שפת אמת׳, אַז זיי האָבן באמת געוואָלט צוריקהאַלטן דעם שידוך, נאָר זיי האָבן פשוט נישט געקענט עפענען זייערע מיילער צו שטערן דעם שידוך... אויף דעם האָבן זיי געזאָגט, ׳לא נוכל דבר אליך רע או טוב׳ - מיר קענען נישט זאָגן ׳יאָ׳, אָדער ׳ניין׳ (זיי זענען פלוצלינג געוואָרן שטום אויף אַ קורצע צייט...), און פון דעם האָבן זיי בעל כרחם פאַרשטאַנען, אַז ׳מה׳ יצא הדבר׳...

פון דעם קען מען לערנען, אַז **ווען דער אויבערשטער וויל אַז אַ שידוך זאָל צושטאַנד קומען, קען קיינער נישט עפענען אַ מויל און שטערן דעם שידוך, און אויב ער וועט זיך יאָ וועלן איינשפּאַרן צו זאָגן ׳ניין׳, וועט ער פלוצלינג ווערן שטום...**

ביים ׳שפת אמת׳ זי״ע האָט טאַקע פאַסירט, אַז אַ איד האָט אים אַמאָל געפרעגט וועגן אַ שידוך וואָס מ׳האָט אים אָנגעטראָגן פאַר זיין זון. האָט דער ׳שפת אמת׳ אים געפרעגט, אויב ער האָט מברר געווען ביי די מענטשן פון דער שטאָט וואו די מדוברת וואוינט, וועגן איר און וועגן איר משפּחה. האָט דער איד געענטפערט, אַז ער האָט געפרעגט איין איד, און יענער האָט זיי גאָר שטאַרק אויסגערימט פאַר אים, און אַז ס׳איז כדאַי פאַר אים צו טוהן דעם שידוך. האָט דער ׳שפת אמת׳ אים געגעבן זיין הסכמה דערויף. ווען דער איד איז אַרויס פון צימער און דערציילט פאַר די שטוב מענטשן פונעם ׳שפת אמת׳, וואָס דער רבי האָט אים געענטפערט, האָבן זיי זיך זייער

וואָם די צדדים האָבן, און נישט דאָם גאָלד און זילבער און נישט נאָר דאָם, נאָר דער אויבערשטער טוט און אַנדערע סיבות. די הצעה וועט זיך נישט 'רוקן' צוזאמענפֿאַרן, 'בת פלוני לפלוני', אין יענעם טאָג, פֿאָראויס, און עס וועט אין ערגעץ נישט אָנקומען[ח]. און אין יענעם אָרט. קיינער קען נישט מקדים זיין אָדער

געוואונדערט דערויף, ווייל ס'איז נישט געווען דער שטייגער פונעם 'שפת אמת' צו רעדן אַזוי, און איינער פון זיי האָט שפּעטער געפרעגט דעם 'שפת אמת', פֿאַרוואָס ער האָט אים געהייסן זיך פֿאַרלאָזן אויף דער אינפֿאָרמאַציע פון איין מענטש. האָט דער 'שפת אמת' אים געענטפערט:

- ערשט נעכטן, איז ביי מיר געווען דער טאַטע פון דער מדוברת, און ער האָט זיך באַקלאָגט פאַר מיר, אַז ער האָט אין הויז עטליכע ערוואַקסענע טעכטער, אָבער ער האָט ליידער זייער אַסאַך שונאים אין דער שטאָט וואו ער וואוינט. ער האָט אין שטאָט נאָר איין גוטן פריינט, און ער איז דעריבער באַזאָרגט אַז זיינע שונאים וועלן אים פֿרובירן קאַליע מאַכן די שידוכים, און קיינער וועט זיך נישט וועלן משדך זיין מיט אים... יעצט איז געקומען דער איד און טאַקע געפרעגט וועגן דער טאָכטער פון יענעם איד וואָס איז נעכטן געווען ביי מיר, און ער האָט מיר דערציילט אַז ער האָט געפרעגט איינעם, און יענער האָט גערעדט גוטס אויף דעם טאַטן פון דער מדוברת, און אויף זיין משפּחה בכלל. האָב איך פון דעם געזען קלאָר, ווי דער אויבערשטער האָט צוגעפירט אַז פון אַלע זיינע שונאים, איז אים אונטערגעקומען צו פרעגן דייקא יענעם 'יחיד ומיוחד' וואָס איז אים יאָ אַ גוטער פריינט... האָב איך דאָך געזען קלאָר, אַז עס איז אַ שידוך מן השמים...

דער ווישניצער רבי, הרה"ק בעל 'אהבת ישראל' זי"ע, האָט געזאָגט: אויב אַ שידוך איז באַשערט, וועט מען צושיקן פון הימל אַז די מחותנים זאָלן זיך נאָכפרעגן ביי די גוטע פריינט, און זיי וועלן זאָגן אויף אים נאָר גוטס. אויב נישט, וועלן זיי אָנקומען צו די שונאים, און זיי וועלן קאַליע מאַכן דעם שידוך...

יח. הגאון רבי בן ציון פעלמאן זצ"ל, רב פון דער קהילה 'נחלת משה' אין בני ברק, האָט דערציילט, אַז ער האָט געהערט פון דעם בעל העובדא, אַ מיידל איז אַמאָל אַריינגעקומען צום גאון בעל 'חזון איש' זי"ע, און זיך אויסגעווויינט פאַר אים איבער איר ביטערן גורל. זי איז שוין אַן ערוואַקסן מיידל, און די שדכנים רעדן איר טאַקע פֿאַרשידענע שידוכים, אָבער אַלע ענטפערן איר מיט אַ 'לא' מיט אַן אל"ף... קיינער וויל איר נישט, אַלע זאָגן איר אָפּ. זי האָט געווויינט און געקלאָגט: צי דען בין איך טאַקע אַזאַ 'גאָרנישט', אַז קיינער וויל מיך נישט נעמען?...

האָט דער 'חזון איש' איר באַרואיגט און געזאָגט: איך וויל דיר עפּעס ערקלערן, אָבער דו זאָלסט מיר ענטפערן דעם אמת. צום ביישפּיל, איך דאַרף שיקן אַ בריוו צו אַ משפּחה מיט'ן נאָמען פרידמאַן וואָס וואוינט אויף דער רבי עקיבא גאַס אין בני ברק, נומער 2, און איך וועל דיר איבערגעבן דעם בריוו, אַז דו זאָלסט עס צופירן צו יענע משפּחה. אַלזאָ, דו האָסט ערפילט דיין שליחות, דו ביזט געגאַנגען צו יענעם בנין, אָבער דו האָסט דאָרט געזען אַז דער בנין האָט דריי שטאָק, און אויף יעדן שטאָק וואוינען דריי משפּחות... קיין פּאָסט קעסטלעך זענען דאָרט נישט פאַרהאַן, און אויף די טירן זענען די נעמען פון די משפּחות נישט אויפגעשריבן. ממילא, וועסטו דאָך נישט וויסן וואו עס וואוינט די פרידמאַן-משפּחה אין דעם בנין. וואָס וועסטו טוהן?

דאָס מיידל איז געבליבן שטיל, נישט ענטפערנדיג דעם 'חזון איש'. דער 'חזון איש' האָט אָבער נישט נאָכגעלאָזט, און ער האָט איר ווייטער געפרעגט: נו, זאָג מיר, וואָס וואָלסטו געטוהן אין אַזאַ פאַל? האָט זי געענטפערט אין אַן עטוואָס-וואַקלדיגן טאָן: בלית ברירה, וועל איך אָנקלאַפּן אויף דער ערשטער טיר פון אונטערשטן שטאָק, און איך וועל פרעגן אויב דאָ וואוינט די פרידמאַן-משפּחה. אויב זיי וועלן מיר ענטפערן אַז דאָ וואוינט נישט 'פרידמאַן', נאָר 'איצקאָוויץ', וועל איך זיי פרעגן, אויב זיי קענען מיר ביטע זאָגן וואו עס וואוינט דאָ אינעם בנין אַ משפּחה מיט'ן נאָמען פרידמאַן. וועלן זיי מיר ענטפערן וואו עס וואוינט די פאַמיליע-משפּחה, אויפ'ן דריטן שטאָג. האָט דער 'חזון איש' איר ווייטער געזאָגט:

- נו, וועסטו דען זיי אָנשרייען מיט כעס, פאַרוואָס טוט איר מיר אַזאַ זאַך... פאַרוואָס זאָגט איר אַז דאָ וואוינט די איצקאָוויץ-משפּחה, און נישט פרידמאַן?... אַוודאי וועסטו זיי נישט אָנשרייען, ווייל וואָס האָסטו זיי אָנצושרייען... משפּחת פרידמאַן וואוינט דאָך אויבן, אויפ'ן דריט'ן שטאָק. ס'איז נישט דאָ וואָס זיך צו בייזערן, ווייל דאָ וואוינט די איצקאָוויץ משפּחה, און דאָרט אויפ'ן דריטן שטאָק, וואוינען די פרידמאַנס... ממילא, וועסטו רואיג אַרויפגיין צום דריטן שטאָק, און דו וועסט אָנקלאַפּן אויף דער טיר פון דער פרידמאַן-פאַמיליע, און זיי איבערגעבן מיין בריוו...

און דער 'חזון איש' האָט אויסגעפירט, שוין מיט אַ העכערן טאָן: וויסן זאָלסטו, אַז אין דער סעקונדע וועלן דו באַקומט אַ 'ניין' אויף אַ שידוך וואָס דו ווילסט טוהן, יענער 'האַלט נישט דערביי', איז דאָך דער פֿשט דערפון, אַז דאָס איז נישט דיין באַשערטער זיווג. דו דאַרפסט, צום ביישפיל, חתונה האָבן מיט איינעם וואָס הייסט 'פרידמאַן', און ממילא, אַז מ'טוט דיר אָנטראָגן אַ שידוך מיט אַ בחור וועמענס פאַמיליע-נאָמען איז 'איצקאָוויץ', איז דאָך קלאָר אַז יענער וועט ענטפערן 'ניין' אויפֿן שידוך. וואָס האָסטו צו שרייען אויף זיי, אָדער געטשעפּעט צו ווערן דערפון, און זיי פרעגן פאַרוואָס זענט איר נישט פרידמאַן? דער בחור הייסט דאָך 'איצקאָוויץ', און ער איז נישט דיין חתן... דו האָסט נישט וואָס צו זיין אין כעס... איז דען פון דעם אַ באַווייז אַז דו 'טויגסט נישט' ח"ו? ס'איז דאָך פֿשוט אַז דאָס איז נישט דיין שידוך... אין דער סעקונדע ווען עס וועט זיך אָפּזוכן דער באַשערטער בחור מיט'ן נאָמען 'פרידמאַן', וועט דער שידוך צושטאַנד קומען גאָר שנעל, וכן הוה, אַזוי האָט טאַקע פאַסירט.

דער גאון רבי חיים קניבסקי זצ"ל האָט דערציילט וועגן זיך, אַז ווען ער איז געווען אַ בחור פון זיבעצן יאָר, האָט זיין פעטער, דער גאון בעל 'חזון איש' זצ"ל, ווי אויך זיין טאַטע, דער סטייפּעלער גאון זצ"ל, שוין אָנגעהויבן זוכן פאַר אים שידוכים. מ'האָט אים געריידט צענדליגער שידוכים ממש, אָבער יעדעס מאָל האָט דער אַנדערער צד געענטפערט מיט אַ 'לא'... סוף-כל-סוף, נאָך זעקס יאָר שטיין אין שידוכים, ווען ער איז שוין געווען **23 יאָר אַלט**, האָט דער 'חזון איש' אים אָנגעטראָגן דעם שידוך מיט דער טאָכטער פון דעם גאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל, און דער שידוך איז צושטאַנד געקומען. דעמאָלס איז די כלה אַלט געווען זיבעצן יאָר... אַזוי האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז **ווען רבי חיים איז 'אַריין' אין 'סעזאָן' פון שידוכים, איז זיין באַשטימטע כלה געווען פאַר דער 'בת מצוה'...**

מיט דעם, פלעגט רבי חיים ערמוטיגן מענטשן וואָס זענען געווען צובראָכן ביי זיך און האָבן זיך אָפּגערעדט פאַר אים אַז זיי ווערן כסדר 'אָפּגעזאָגט' ביי שידוכים, פונעם אַנדערן צד, אַז די סיבה פאַרוואָס זייער שידוך איז נאָך נישט צושטאַנד געקומען, איז דערפאַר ווייל ס'איז נאָך נישט געקומען די צייט דערפאַר. פון הימל טוט מען עס צופירן מיט פאַרשידענע סיבות, און מ'טוט עס 'דרייען' אויף אַן אופן כאילו זיי זענען נישט פֿאַסיג, און ענליכע 'תירוצים'...

דער גערער רבי, הרה"ק בעל 'בית ישראל' זי"ע, פלעגט זאָגן: **'ווען ס'קומט די ריכטיגע מינוט, געדויערט עס ווייניגער פון אַ מינוט'.**

אויך האָט דער 'בית ישראל' זצ"ל נאָכגעזאָגט אין נאָמען פון דעם גאון רבי חיים בריסקער זצ"ל, אויף די פּסוקים אין דער היינטיגער פֿרשה (כד, יז-כ) 'וירץ העבד לקראתה... ותמהר... ותרץ עוד'. ביי שידוכים, פירט זיך אַלעס פון דעם אויבערשטן - 'מה' יצא הדבר' - און נישט נאָר דער עצם שידוך איז פון הימל, נאָר **אויך די צייט ווען דער שידוך זאָל צושטאַנד קומען, איז אויך פון דעם אויבערשטן**. דער מענטש קען עס נישט צואיילן אָדער פאַרשפּעטיגן אַפילו מיט אַ מינוט. ווען עס קומט די צייט וואָס איז באַשטימט פון הימל צו ענדיגן דעם שידוך, וועט עס פאַרטיג ווערן אין אַ מזל'דיגע שעה, און וויבאַלד דער שידוך מיט רבקה האָט געדארפט צושטאַנד קומען יענעם טאָג, ווייל אליעזר האָט דאָך געבעטן 'הקרה נא לפני **היום**', און ס'איז שוין געווען פאַרנאַכטס (ווי עס שטייט אין פסוק יא, 'לעת ערב'), האָט אַלעס געמוזט צוגיין אין גרויס איילעניש, און דער אויבערשטער האָט אַפילו געמאַכט פון הימל אַ נס פון 'קפיצת הדרך' פאַר אַליעזר, און אַזוי ווייטער, **אַלעס כדי דער שידוך זאָל פאַרטיג ווערן בעתו ובזמנו, אָן אַן אָפּהאַלט.** (געבראַנגט אין ספר 'ליקוטי יהודה', פרשתינו)

דער גאון רבי בן ציון פעלמאן זצ"ל פון בני ברק, האָט דערציילט צוויי וואונדערליכע מעשיות, ווי ווייט מ'קען נישט מקדים זיין אָדער פאַרשפּעטיגן די צייט וואָס איז באַשטימט פון הימל פאַר אַ שידוך:

אַ חתן איז שוין געשטאַנען אונטער דער חופּה, און ווען ער האָט געדאַרפט איבערגעבן דאָס רינגל פאַר די כלה, האָט ער עס פלוצלינג אַראָפּגעלאָזט פון האַנט. מ'האָט עס אויפגעזוכט אויף דער ערד, און מ'האָט עס צוריקגעגעבן פאַר'ן חתן, צו געבן עס פאַר דער כלה. ווען ער האָט עס איר געוואָלט געבן אַ צווייטן מאָל, איז דאָס רינגל אַראָפּגעפאַלן אויף דער ערד אַ צווייטן מאָל... מ'האָט ווידער געזוכט ביז מ'האָט עס געפונען... האָבן די מחותנים שוין אָנגעהויבן חושש זיין, וואַר ווייסט צי ס'איז נישט עפּעס אַ סימן פון הימל אַז דאָס איז נישט דער ריכטיגער שידוך... 'הלא דבר הוא', און 'לאו בכל יומא מתרחיש', אַזאַ פאַל, ווי דאָס רינגל פאַלט אַראָפּ פון חתן'ס האַנט צוויי מאָל...

ביי יענע חופּה איז געווען אָנווועזענד דער בריסקער רב הגרי"ז זצ"ל, וועלכער האָט באַלד פֿאַרשטאַנען וואָס די צוויי מחותנים טראַכטן דאָ. האָט ער זיי באַרואיגט זאָגנדיג:

- איר ווילט וויסן פֿאַרוואָס דאָס רינגל איז אַראָפּגעפֿאַלן פון חתן'ס האַנט צוויי מאָל? דער ענטפֿער אויף דעם איז, ווייל ס'איז נאָך נישט געקומען די צייט... פון הימל איז באַשטימט געווארן די פֿונקטליכע מינוט ווען דער חתן דאַרף מקדש זיין די כלה. איר אַלע זענט טאַקע געווען גרייט שוין עטליכע מינוט פריער, אָבער ס'איז דאָך געווען פֿאַר דער צייט... וועגן דעם האָט מען צוגעפירט פון הימל איר זאָלט האָבן עיכובים, ביז ס'וועט קומען די צייט וואָס מ'האָט באַשטימט פון הימל.

די צווייטע מעשה וואָס רבי בן ציון פעלמאַן ז"ל האָט דערציילט, האָט פּאַסירט מיט אַ בחור אַ בעל תשובה, וואָס האָט געלערנט אין אַ ישיבה ספּעציעל פאַר בעלי תשובה. ווען ער איז עלטער געווארן, האָט מען אים געראַטן אַ שידוך מיט אַ מיידל וואָס איז אויך געווען אַ בעלת תשובה, און נאָכ'ן זיך אינטערעסירן מיט אַלע פּרטים, האָט מען בעהי"ת געבראַכן טעלער, און באַשטימט אַ צייט פאַר די חתונה. אין משך פון דער גאַנצער צייט ביז צו דער חתונה, איז אַלעס צוגעגאַנגען גלאַטיג. די רבנים און שטאַב פון דער ישיבה האָבן געזאָרגט פאַר אַלע זייערע באַדערפענישן. מ'האָט באַצאָלט פאַר דעם חתונה-זאַל, א.א.וו.

ווען ס'איז אָבער געקומען דער יום החופּה, די כלה איז שוין אָנגעקומען מיט אירע חבר'טעס און אַ טייל פון איר משפּחה, און אויך אַנדערע די איינגעלאַדענע געסט האָבן אָנגעהויבן אַריינצושטראָמען אין זאַל, אָבער דער חתן איז נישט אָנגעקומען... ס'איז אַדורך אַ שטיקל צייט, און נאָך אַ שטיקל צייט, אָבער 'הילד איננו'... מ'האָט שוין אָנגעהויבן זאָרגן, ווער ווייסט וואָס עס האָט פּאַסירט מיט'ן חתן, פאַרוואָס קומט ער נישט אָן צו זיין אייגענע חופּה.

איז איינער פון זיינע חברים אַריבערגעלאָפן אין ישיבה וואו דער חתן האָט געלערנט (אין יענע צייטן, זענען נאָך נישט געווען 'סעלפֿאָונס', אַזוי ווי היינט), און צו זיין איבערראַשונג, האָט ער דאָרט געזען דעם חתן בכבודו ובעצמו... האָט דער חבר געפרעגט דעם חתן, אויב ער געדענקט וואָס פאַראַ טאָג ס'איז היינט... האָט דער חתן געענטפערט: אַוודאי געדענק איך, ס'איז דאָך דער באַשטימטער טאָג פון מיין חתונה... אָבער וואָס קען איך טוהן? איך האָב באַשלאָסן אַז זי איז נישט פּאַסיג פאַר מיר, און כ'בין נישט אינטערעסירט אין דעם שידוך... איז דער בחור צוריקגעלאָפן אין זאַל און דערציילט פאַר דעם ראש ישיבה 'דברים כהווייתן'. האָט דער ראש ישיבה זיך געפונען אין אַ פאַרלעגנהייט וואָס צו טוהן, און דערווייל האָט מען געלאָזט וויסן פאַר די כלה אַז דער חתן שפּירט זיך נישט גוט...

דאַן איז דער ראש ישיבה שנעל אַריבערגעאַנגען אין ישיבה, וואו ער האָט פרובירט רעדן מיט דעם בחור, אָבער ער האָט זיך אָנגעשטויסן אין אַ שטאַרקער עקשנות, ווען דער חתן שרייט 'איך ווייל נישט חתונה האָבן מיט איר...'

איז דער ראש ישיבה אַריבערגעאַנגען שנעל צום סטייפּלער גאון זצ"ל, כדי אים צו פרעגן וואָס מ'זאָל דאָ טוהן. האָט דער סטייפּעלער געפרעגט דעם ראש הישיבה, אויב ס'איז דאָ אין ישיבה אַ צווייטער בחור וואָס איז פּאַסיג פאַר איר אַלס אַ חתן... זעלבסט-פאַרשטענדליך, אַז אין אַזאַ ישיבה (פאַר בעלי תשובה), קען דער ראש ישיבה גוט דעם מהות פון יעדן תלמיד. האָט דער ראש ישיבה געטראַכט אַ מינוט, ביז ס'איז אים איינגעפאַלן דער נאָמען פון אַן אַנדערן בחור. האָט דער סטייפּעלער אים געזאָגט: גייט שנעל אַריבער אין ישיבה, און טראָגט אָן פאַר יענעם בחור ער זאָל באַלד צוגיין צו דער חופּה... דער סטייפּעלער האָט געדריקט אויף דעם ראש ישיבה, ער זאָל אַזוי טוהן וואָס פריער.

איז דער ראש ישיבה געגאַנגען אין ישיבה, און געטראָפֿן יענעם בחור שלאָפֿן אין בעט (פונקט יענע נאַכט, האָט ער זיך פרי געלייגט...). איז ער צוריקגעגאַנגען צום סטייפּעלער און דערציילט אַז יענער בחור שלאָפֿט שוין, האָט דער סטייפּעלער אים געזאָגט, 'איר דאַרפט אים אויפוועקן פון שלאָף'... דער ראש ישיבה האָט זיך אָבער געקוועטשט, צי דאָס וועט נישט זיין שוין 'צופיל' פאַר דעם בחור, מ'זאָל אים אויפוועקן פון שלאָף, און שלעפּן צו זיין אייגענע חופּה... דער סטייפּעלער האָט אָבער געדריקט אויף אים ער זאָל עס שוין טוהן. האָט דער ראש ישיבה אויפגעוועקט דעם בחור, וועלכער האָט באַלד מסכים געווען. ער האָט אָנגעטוהן די בגדי שבת, און איז געגאַנגען אין זאַל צו 'זיין' חופּה... אינצווישן האָט מען דערציילט פאַר די כלה אַלעס וואָס עס האָט דאָ פּאַסירט (אַז איר 'אָריגינעלער' חתן האָט באַקומען 'קאַלטע פיס', און מ'ברענגט איר אַ נייעם חתן, וועמען מ'האָט פאַר איר שטאַרק אויסגערימט), און זי האָט מסכים געווען צום שידוך (מ'האָט מקיים געווען דעם מאמר חז"ל אַז מ'דאַרף מקדש זיין אַ פרוי נאָך דעם ווי מ'זעט איר), און מ'האָט געפֿראַווועט די חופּה ברוב שמחה וצהלה, קול ששון וקול שמחה...

פֿאַרשפּעטיגן די באַשטימטע צייט אַפֿילו מיט אַ סעקונדע. ס'וועלן נישט העלפֿן אַלע השתדלות'ן אויף דער וועלט. מיר זענען נאָר 'כחומר ביד היוצר'.

מזווג זיווגים - די גרויסע מצוה פון רעדן שידוכים פאַר אַנדערע

רעדנדיג וועגן דעם ווי מ'האָט געטראָפֿן אַ זיווג פאַר יצחק אבינו ע"ה, און עס ווערט דערמאנט באריכות אין דער היינטיגער פּרשה וועגן דעם ערשטן 'שדכן' - אליעזר עבד אברהם, איז עס אַ 'דבר בעתו', אַרומצורעדן בריטער דעם ענין פון רעדן שידוכים, **און די גרויסע מצוה וואָס מ'איז מקיים דערמיט, וועלן מ'טוט אָנטראָגן אַ שידוך פאַר אַ צווייטן**[ט].

דער 'תרגום יונתן' זאָגט (דברים לד, ו) (איבערגעטייטשט אויף אידיש)**:** **געלויבט אין דער באַשעפער פון דער וועלט, וואָס ער האָט אונז געלערנט גוטע וועגן. ער האָט אונז געלערנט אָנצוקליידן מענטשן, פון דעם וואָס ער האָט אָנגעקליידעט אדם און חוה. ער האָט אונז אויסגעלערנט מזווג צו זיין חתנים און כלות, פון דעם וואָס ער האָט מזווג געווען חוה מיט אדם הראשון.**

און רבי בן ציון פעלמאַן זצ"ל האָט אויסגעפֿירט די צוויי מעשיות, אַרויסברענגענדיג אַ לימוד וואָס מ'קען דערפון לערנען: פון דעם זעט מען, אַז **אויב מ'איז מקדים די צייט, קען דער חתן שטיין אונטער דער חופּה און ער וועט נישט קענען מקדש זיין די כלה...** דאָס רינגל וועט אַראָפּפאַלן אויף דער ערד, איינמאָל און נאָך אַמאָל... דאַקעגן, אויב עס קומט די באַשטימטע צייט, איז מעגליך אַז דער באַשטימטער חתן זאָל שלאָפן אַ טיפן שלאָף, אָבער אַלעס אַרום וועט זיך דרייען און דרייען, כדי עס זאָל צושטאַנד קומען וואָס דער באַשעפער האָט אויסגערופן פערציג טעג איידער ער איז באַשאַפן געוואָרן, 'בת פלוני לפלוני'... און **וען ס'וועט קומען די סעקונדע, וועט מען אים אויפוועקן פון שלאָף און אים שיקן גלייך פון בעט צו דער חופּה...**

יט. כאָטש מיר האָבן שוין אַרויסגעברענגט אַז דער אויבערשטער איז דער 'שדכן', און מ'דאַרף אַפֿילו נישט טוהן צופיל השתדלות דערין, ווייל 'מה' אשה לאיש', און יעדער שידוך קומט אָן אין זיין באַשטימטער צייט, איז דאָס אָבער נאָר געזאָגט געוואָרן לגבי די קינדער וואָס שטייען אין שידוכים אָדער זייערע עלטערן, אָבער אַ צווייטער, האָט אויף זיך אַ הייליגע פליכט צו העלפֿן יענעם טרעפֿן אַ שידוך, און עס איז אין כלל פון דער מצוה 'לא תוכל להתעלם'. **מ'זאָל זיך נישט שטאַרקן מיט אמונה פאַר יענעמס וועגן, אַז דער אויבערשטער וועט אים שוין העלפֿן...**

ס'איז באַקאַנט וואָס דער גרויסער בעל צדקה וחסד הרה"ק רבי משה לייב סאַסובער זי"ע האָט געזאָגט (ליקוטי חידושי הרמ"ל, פז) אויף די ברכה וואָס מיר זאָגן (ברכות השחר) 'שעשה לי כל צרכי', אין אַ 'לשון יחיד', און נישט 'לשון רבים', אַזוי ווי 'פוקח עורים', און 'מלביש ערומים', וואָס מיר זאָגן אין אַ לשון רבים. האָט דער הייליגער רבי משה לייב געזאָגט, אַז פון דעם לערנען מיר, אַז נאָר וען עס איז נוגע פאַר 'זיך', פאַר'ן מענטש אַליין, דאַרף ער זיך זען ווי דער אויבערשטער באַזאָרגט אים מיט אַלע זיינע באַדערפענישן. אָבער **וען עס איז נוגע פאַר אַ צווייטן, טאר מען נישט טראַכטן, דער אויבערשטער טוט דאָך שוין סיי-ווי ערפילן אַלע זיינע באַדערפענישן...** וואָס פעלט עס אויס אַז איך זאָל אים טוהן אַ טובה... ניין, נאָר דער מענטש דאַרף זיך משתדל זיין צו העלפֿן אַ צווייטן ווי ווייט מעגליך.

מן הבאר

עס ווערט געברענגט אין ספה"ק 'יושר דברי אמת' (הגה, סוף פ' שמות), אין נאָמען פון הרה"ק רבי משה לייב סאַסובער זי"ע, אַז ער האָט געזאָגט אויפֿן פסוק (משלי טז, ד) 'כל פעל ה' למענהו'. דער אויבערשטער האָט דאָך באַשאַפֿן אַלעס אויף דער וועלט פאַר זיין כבוד. דאַרף מען פארשטיין, פאַר וועלכן צוועק האָט דער אויבערשטער באַשאַפֿן אויף דער וועלט דעם ענין פון אפיקורסות?

האָט הרה"ק רבי משה לייב געזאָגט, וועז עס קומט צו דיר אַן אָרימאַן בעטן אַ נדבה, אָדער ער זוכט הילף פון זיין צרה אויף אַן אַנדערן אופן, זאָלסטו אים נישט ענטפערן, 'מסתמא איז אַזוי באַשערט פון הימל, אַז דו זאָלסט ליידן אָרימקייט'... נאָר **אין אַזאַ פאַל, זאָל מען זיך באַנוצן מיט 'אַפּיקורסות', צו טראַכטן, אַז אויב איך וועל איך נישט העלפֿן, וועט אים קיינער נישט העלפֿן.**

די גמרא זאָגט (ברכות סא.) **אויפֿן פּסוק** (בראשית ב, כב) 'ויביאה אל האדם', **האָט רבי ירמיה בן אלעזר געזאָגט, פון דאָ לערנען מיר, אַז דער אויבערשטער איז געווען דער 'אונטערפֿירער' פון אדם הראשון מיט חוה, און דערמיט לערנט אונז די תורה אַ דרך ארץ, אַז דער גרויסער זאָל פֿרובירן אונטערפֿירן אַ קלענערן** (מיט אַ שידוך), **און עס זאָל נישט זיין שלעכט אין זיינע אויגן אַזוי צו טוהן**[כ]. טייטשט רש"י דאָס וואָרט 'שושבין' ('אונטערפֿירער'), 'משתדל בחופתו ובזיווגו'. **ער איז זיך משתדל אים צו פֿירן אונטער דער חופּה, און געפֿינען פֿאַר אים אַ זיווג.**

וועָן מ'רעדט אַ שידוך פֿאַר אַ צווייטן, איז מען מקיים עטליכע מצוות[כא]**:**

א. די פּוסקים שרייבן (שלחן העזר, סי' ג', סק"א, און אַנדערע פּוסקים) **אַז דער 'שדכן' איז מקיים די מצוה פון** 'ולדבקה בו', **און די מצוה פון** 'והלכת בדרכיו'[כב], **וואָס די כוונה פון די 2 מצוות איז, אַזוי ווי חז"ל דרש'ענען** (זע סוטה יד.) 'הדבק במידותיו של הקדוש ברוך הוא', **און אויך זאָגן חז"ל** (שבת קלג:) 'מה הוא רחום, **אף אתה הוי רחום'. דאָס זעלבע איז בנוגע זיווגים, פּונקט אַזוי ווי דער אויבערשטער ברוך הוא איז מזווג זיווגים [ווי דער מדרש זאָגט** (ב"ר פּס"ח, ד) **אַז רבי יוסי בן חלפּתא האָט געזאָגט, זינט די וועלט איז באַשאַפֿן געווארן ביז יעצט, זיצט דער אויבערשטער און ער פּאָרט צוזאַמען זיווגים], אַזוי זאָלסטו אויך צוזאַמענפּאָרן זיווגים.**

ב. דער נביא זאָגט (ישעיה מה, יח) 'לא תהו בראה לשבת יצרה'. דער מהות פון דער דאָזיגער מצוה איז גורם צו זיין אַז עס זאָל זיין אַ גרויסער ישוב פון מענטשן אויף דער וועלט. פון דעם קומט אויס, אַז אויך דער מענטש וואָס באַשעפטיגט זיך מיט רעדן שידוכים פֿאַר

כ. עס איז באַקאַנט, אַז אַסאַך פון די גדולי הדורות האָבן זיך אָפּגעגעבן מיט דער דאָזיגער גרויסער מצוה מיט גרויס ליבשאַפט.

עס ווערט געברענגט אין ספר 'מנהגי מהרי"ל' (הלכות חנוכה, אות א') אַז דער מהר"י סג"ל האָט געלעבט על פּי רוב פון 'שכר שדכנות', ער פלעגט אַרומשיקן בריוו אין דער גאַנצער מדינה, מיט פּאָרשלאַגן פון שידוכים פֿאַר מענטשן, עיי"ש.

אויך האָבן מיר שוין מערערע מאָל נאָכגעזאָגט, אַז דער גאון בעל 'חתם סופר' זי"ע, האָט זיך משתדל געווען ערב יום כיפּור צו רעדן אַ שידוך פֿאַר אַ יתום און יתומה, זאָגנדיג פֿאַר זיין טאָכטער, אַז ער נויטיגט זיך אין דעם זכות פון דער דאָזיגער גרויסער מצוה אין דעם הייליגן טאָג יום כיפּור.

כא. צווישן די טייערע 'סגולות' פון רעדן שידוכים פֿאַר אַנדערע, שרייבט הגאון הגדול רבי משה שטערנבוך שליט"א, אין זיין ספר 'ביאורים והנהגות' (פּרשתינו) אַז ער האָט געהערט פון הייליגן בעלזער רב מהר"א זי"ע, אַז דאָס **רעדן שידוכים פֿאַר אַנדערע מענטשן, איז אַ סגולה זוכה צו זיין צו גוטע קינדער.**

אויך איז עס מסוגל צו טרעפֿן אַ שידוך פֿאַר זיך אָדער פֿאַר איינעם פון די אייגענע קינדער, ווי הגה"ח רבי נתן לובאַרשט זצ"ל ברענגט (אין זיין ספר 'שארית נתן'), אַ ראיה פון דעם פּסוק אין דער היינטיגער פּרשה ביי דעם שידוך פון יצחק מיט רבקה, זאָגט דער פּסוק (כד, סב) 'ויצחק בא מבוא באר לחי רואי'. שרייבט רש"י, אַז ער איז געגאַנגען ברענגען הגר פֿאַר זיין טאַטן אברהם, ער זאָל חתונה האָבן מיט איר. און וואָס שטייט באַלד דערנאָך ווייטער אין פּסוק? 'והנה גמלים באים', אַז רבקה איז אָנגעקומען מיט אליעזר, רייטנדיג אויף קעמלען. דאָס הייסט, אַז **יצחק איז געהאלפן געווארן מיט זיין שידוך, נאָר פֿאַר אברהם...** ווייל חז"ל זאָגן דאָך (ב"ק צב.) 'כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחילה'. און **דאָס איז געזאָגט געווארן נישט נאָר לגבי תפילה** (אַז אויב מ'איז מתפּלל פֿאַר יענעם, און מ'דאַרף אַליין האָבן די זעלבע ישועה, ווערט מען געענטפערט פריער), **נאָר יעדער איינער וואָס איז זיך משתדל פֿאַר אַ צווייטן אים צו טוהן אַ טובה, און ער דאַרף אויך האָבן די זעלבע זאַך, ווערט ער אויך געענטפערט פריער.**

כב. עס ווערט געברענגט ('מעשה אישׁ', ח"ב, ע' רג) אַז דער גאון בעל 'חזון אישׁ' זי"ע האָט אַמאָל געזאָגט פֿאַר הגאון רבי שלמה הערשלער זצ"ל, ווען זיי האָבן עוסק געווען צוזאַמען אין אויספֿירן אַ געוויסן שידוך, 'לאָמיר זיך עסק'ענען מיט דעם וואָס דער אויבערשטער עסקנ'ט זיך'.

ענליך ווערט אויך געברענגט אין דערמאָנטן ספר ('מעשה אישׁ', ח"ז, ע' קכה) וואָס דער גאון רבי אלעזר טורצין זצ"ל האָט דערציילט, אַז דער 'חזון אישׁ' האָט אים אַמאָל געשיקט אָנצוטראָגן פֿאַר עמיצען אַ שידוך, און ער האָט אים

אַנדערע, איז גורם אַ פּאַרמערונג פון מענטשן אויף דער וועלט. ממילא, איז אויך דער 'שדכן' מקיים די דאָזיגע מצוה (אַזוי שרייבט דער גאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל, אין זיינע הערות אויף מסכת גיטין).

ג. די גמרא זאָגט (שבת לא.) **אַז נאָך 120, ווען מ'שטעלט אַוועק דעם מענטש פֿאַר דעם בית דין של מעלה, פרעגט מען אים אויב ער האָט עוסק געווען אין דער מצוה פון פּריה ורביה. שרייבט דאָרט דער מהרש"א, אַז אין כלל פון דער דאָזיגער שאלה איז אויך, אויב ער האָט געזען חתונה צו מאַכן אַ יתום און אַ יתומה, און די ספרים גיבן צו, אַז 'יתום ויתומה לאו דווקא', נאָר יעדער שידוך וואָס מ'טוט אָנטראָגן פֿאַר אַ צווייטן, איז אין כלל פון קיום מצוות 'פּרו ורבו'**[כג].

ד. הגאון רבי משה שטערנבוך שליט"א שרייבט אין זיין ספר 'ביאורים והנהגות' (פּרשתינו, ע' קצ), אַז מ'זעט פון פּסוק (דברים טו, ז-ח) 'כי יהיה בך אביון מאחד אחיך באחד שעריך וגו' העבט תעבטנו די מחסורו אשר יחסר לו', זאָגט רש"י, 'לו זו אשה', זעט מען פון דעם, אַז אַ טייל פון דער מצוה פון צדקה איז עוסק צו זיין אין שידוכים, און ברענגען פאַר דעם מענטש 'די מחסורו אשר יחסר לו'. (אגב, הגר"מ שטערנבוך שליט"א ברענגט דארט, אז דער 'חזון איש' זי"ע האָט זיך אַסאַך אָפּגעגעבן מיט רעדן שידוכים פאַר בחורים און מיידלעך, און 'לויט ווי איך האָב געהערט, האָט ער אין לעצטן יאָר פון זיין לעבן, אויפגעשטעלט מער ווי 100 אידישע שטובער'.)

ה. והעולה על כולנה, **איז מען מקיים דערמיט די מצוה פון גמילות חסדים**[כד], **ווייל דאָס איז דער גרעסטער חסד וואָס מ'קען טוהן מיט אַ צווייטן, און ס'איז דאָך איבעריג צו שילדערן ווי ווייט עס שטייען און קוקן אַרויס די עלטערן וואָס זייערע קינדער זענען שוין אין 'סעזאָן' פון שידוכים, אויף יעדן שידוך וואָס מ'רעדט. עס איז 'כמים קרים על נפש עייפה', כפשוטו ממש**[כה].

מיר האָפּען און זענען מתפלל צום באַשעפער, מהרה ה' אלוקינו ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים, קול ששון וקול שמחה, קול חתן וקול כלה, און

געזאָגט בשעת'ן אים שיקן: 'תא נעביד עובדא דקודשא בריך הוא' - לאָמיר טוהן וואָס דער אויבערשטער טוט, ווייל חז"ל זאָגן דאָך אַז דער אויבערשטער זיצט און ער איז מזווג זיווגים.

כג. אַזוי ווערט אויך געבראַנגט אין ספר 'לבם של ישראל' (ח"א, ע' קנח) אַז דער גערער רבי, הרה"ק בעל 'לב שמחה' זי"ע, פלעגט געבן געלט פאַר שדכנים, זיי זאָלן זען צו געפינען זיווגים פאַר עלטערע בחורים. ער פלעגט זאָגן, **אַז דאָס איז אַריינגערעכנט אין די שאלה פון 'עסקת בפריה ורביה'.**

כד. דער גאון און פוסק רבי שלמה זלמן אויערבאַך זצ"ל, פלעגט מעורר זיין די שדכנים צו רעדן שידוכים פאַר אַנדערע, זאָגנדיג, אַז **דאָס איז דער גרעסטער חסד וואָס מ'קען טוהן מיט אַ צווייטן**, און ער אַליין האָט אויך 'אַריינגעלייגט' אין דעם ענין שעה'ן אויף שעה'ן (געברענגט אין ספר 'שלמי שמחה', ע' ד).

אַ איד האָט זיך אַמאָל אַראָפּגערעדט פון האַרצן פאַר רבי שלמה זלמן, אַז ער האָט ליידער נישט זוכה געווען צו קינדער, און ער האָט געבעטן רבי שלמה זלמנ'ען, ער זאָל אים זאָגן אַ 'סגולה' געהאָלפן צו ווערן מיט קינדער. האָט רבי שלמה זלמן אים געענטפערט, אַז דער 'חפץ חיים' זי"ע האָט שוין געשריבן, אַז צו טוהן צדקה און חסד מיט אַ צווייטן, איז אַ גרויסע סגולה געהאָלפן צו ווערן מיט זרע של קיימא. האָט דער איד ווייטער געפרעגט רבי שלמה זלמן, וואָס פאַראַ סאָרט חסד ער זאָל זען צו טוהן. האָט רבי שלמה זלמן אים קודם געזאָגט, אַז ער זאָל נעמען אונטער זיין אויפזיכט אַ קינד אַ יתום, און דעקן אַלע זיינע רוחניות'דיגע און פיזישע אויסגאַבן. דער איד איז אָבער נישט געווען פאַרמעגליך, און ער האָט נישט געקענט דעקן אַזעלכע קאָסטן. האָט רבי שלמה זלמן אים געגעבן אַן עצה, ער זאָל **רעדן שידוכים פאַר עלטערע בחורים און מיידלעך**, און זיי העלפן אויפשטעלן אידישע הייזער, ווייל דאָס איז דער גרעסטער חסד וואָס מ'קען טוהן. דער איד האָט אַזוי געטוהן, און ביז אַ קורצע צייט איז ער געהאָלפן געווארן מיט אַ בן זכר למזל טוב.

כה. אַסאַך מענטשן זוכן זיך צו 'פּטר'ן' פון דער דאָזיגער גרויסער מצוה, מיט דער טענה אַז זיי זענען נישט פעאיג צו רעדן שידוכים. אויך ווייסן זיי נישט וועלכער שידוך איז פּאַסיג אָנצוטראָגן פאַר יענעם, און ווער ווייסט, אפשר וועלן די עלטערן פון דעם בחור אָדער פון דער מדוברת, גאָר באַליידיגט ווערן אויף אים אויב ער וועט זיי רעדן אַ שידוך וואָס איז זיי נישט 'צום כבוד'...

דאָס איז אָבער נישט קיין תירוץ, ווייל זיי קענען דאָך צוגיין צו אַן ערפאַרענעם און גענויטן שדכן, און אים בעטן צו זיך וועגדן צו די עלטערן. און בכלל, איז די עצם טענה נישט ריכטיג, ווייל מ'זעט דאָך אַז צענדליגער טויזנטער

אַלע אידישע קינדער זאָלן שוין זוכה זיין אויפצובויען מתוך הרחבה ושפע רב ברוחניות ובגשמיות, אמן כן אידישע הייזער בשעטומ"צ על דרך התורה והיראה, יהי רצון.

אידישע שטובער זענען ב"ה געבויט געוואָרן דורך מענטשן וואָס זענען נישט געווען קביעות'דיגע 'שדכנים'... מ'דאַרף זיך נאָר פֿרובירן פאָרשטעלן דעם גרויסן צער פון די עלטערן וואָס האָבן אינדערהיים אַ 'שיירא' פון זין און טעכטער וואָס 'זיצן' און זייער וווייטאָג דערגרייכט ביז צו די העכסטע הימלען, און דאַן וועט מען שוין 'לויפן' אָנטראָגן אַ שידוך, זיי אויסצונעמען פון זייער שרעקליכן קלעם, וואָס איז נאָך שוועריר ווי קריעת ים סוף.

(פון דער אַנדערער זייט, איז זעלבסט-פאַרשטענדליך, אַז עס האָט נישט קיין זינען אָנצוטראָגן סתם 'מן הגורן ומן היקב', אָן צו טראַכטן פריער צי ס'איז בכלל פאַסיג פאַר יענעם... ווייל צומאָל איז אין דעם עצם אָנטראָגן דעם שידוך, דאָ אַ שרעקליכע דערנידריגונג, ודי למבין. ממילא, איז 'כל ערום יעשה בדעת', און ביי יעדן 'געדאנק' וואָס מ'האָט, זאָל מען צוערשט פרעגן אַן ערפאַרענעם שדכן.)

מה' יצא הדבר

די פאָלגענדע וואונדערליכע מעשה האָבן מיר געהערט פון די בעלי העובדא. יענע משפחה, האָט צוויי זין אין ישיבה גדולה. דער עלטערער לערנט אין שיעור ג', און דער יונגערער לערנט אין שיעור א'. וויבאַלד זייער קהילה האָט אַסאַך ישיבות גדולות אין פאַרשידענע שטעט, זענען די צוויי זין געשיקט געוואָרן, יעדער איינער פון זיי אין אַן אַנדערע ישיבה. אין אַ טאָג, האָט מען אָנגעטראָגן אַ שידוך פאַר דער טאָכטער פונעם מגיד שיעור פון דעם יונגערן זון, דעם עלטערן ברודער פון שיעור ג', וואָס לערנט אין דער אַנדערער ישיבה. האָט דער מגיד שיעור געענטפערט אַז ער איז נישט אינטערעסירט אין דעם שידוך, ווייל דער יונגערער ברודער לערנט ביי אים אין קלאַס, און לויט'ן גאַנצן 'הלוך ילך' פון דעם בחור (און די משפחה), זעט עס אויס ווי ס'איז נישט פאַסיג פאַר זיין טאָכטער... דער שדכן האָט אָבער געדריקט אויף אים, און אים פֿרובירט ערקלערן, אַז די צוויי ברידער זענען אַנדערש איינער פון אַנדערן, און אדרבה, דער עלטערער ברודער איז גאָר שטאַרק צוגעפאַסט פאַר זיין טאָכטער. דער מגיד שיעור האָט אָבער נישט געוואָלט הערן דערפון. דער עלטערער ברודער האָט געטראָפן אַן אַנדערן שידוך, און האָט שוין אַפילו חתונה געהאַט אין אַ מזל'דיגע שעה.

אנדערהאַלבן יאָר שפעטער האָט דער זעלבער שדכן אָנגעטראָגן דעם צווייטן, יונגערן ברודער (וועלכער איז אינצווישן עלטער געוואָרן, און האָט שוין גאָרנישט אין שיעור ג') פאַר דעם זעלבן מגיד שיעור. ער האָט אים אָבער נישט אויסגעזאָגט דעם נאָמען פונעם בחור. ער האָט אים נאָר געזאָגט, אַז עס האַנדלט זיך אין אַ חשוב'ן בחור פון זייער קהילה... ער האָט אים געזאָגט: דיין בני בית איז דאָך אַן עקספערט אין 'גראַפאָלאָגיע' (צו לייענען כתבי יד), וועל איך דיר צושטעלן דעם כתב-יד פונעם בחור, און דערנאָך וועסטו באַשליסן אויב דו ווילסט פאָרזעצן מיט דעם שידוך...

געזאָגט און געטוהן. דער שדכן האָט געברענגט פאַר דעם מגיד שיעור דעם כתב-יד פון דעם בחור (וואָס דייקא צוליב אים, האָט דער מגיד שיעור נישט געוואָלט הערן וועגן דעם שידוך מיט זיין עלטערן ברודער אַנדערהאַלבן יאָר פריער), און עטליכע שעה שפעטער, האָט דער מגיד שיעור טעלעפאָנירט צום שדכן און געזאָגט (זיך פאַרלאָזנדיג אויף זיין פרוי'ס 'עקספערטיז' אין גראַפאָלאָגיע...), אַז אָט דער בחור איז אַממערסטן צוגעפאַסט פאַר אונזער טאָכטער, מער ווי אַלע שידוכים וואָס מ'האָט אונז אָנגעטראָגן ביז יעצט. דאַן האָט דער שדכן זיי 'אויסגעזאָגט' דעם נאָמען פון דעם בחור און זיין פאַמילע. דער מגיד שיעור האָט נישט געקענט גלייבן זיינע אויערן, אָבער למעשה, איז דער שידוך צושטאַנד געקומען בשעטומ"צ.

פון דער מעשה לערנען מיר, אַז אויב מ'וויל פון הימל אַז אַ שידוך זאָל אויסגעפירט ווערן, וועט עס צושטאַנד קומען. **דער מגיד שיעור האָט נישט געוואָלט נעמען**

דעם עלטערן ברודער, ווייל ער האָט געקענט דעם יונגערן ברודער, און צום סוף, האָט ער געוונען אַלס איידים דעם יונגערן...

דער מדרש זאָגט (ב"ר פס"ה, ב) אַז אַפילו אויב עס געפינט זיך אַ ממזר אויף איין עק וועלט און אַ ממזרת אויפ'ן צווייטן עק וועלט, טוט דער אויבערשטער זיי צוזאַמענברענגען און צוזאַמענפאָרן איינער מיט'ן צווייטן, ווי דער פסוק זאָגט (תהלים סח, ז) 'אלוקים מושיב יחידים ביתה'. זעט מען דאָ אַ וואונדערליכע זאַך: אין איין עק וועלט, זיצט איינער וואָס איז 'אסור לבא בקהל' (אַ ממזר), אַ אידישע טאָכטער טאָר אים נישט נעמען, וואָס בדרך הטבע, האָט ער נישט קיין אויסוועג פאַר אַ שידוך צווישן היימישע אידן. דער אויבערשטער זוכט אָבער אויס פאַר אים אַ שידוך זיינס גלייכן (אַ ממזרת) פון אַנדערן עק וועלט...

און נישט נאָר דאָס, נאָר דער אויבערשטער רופט אויס 'בת פלוני לפלוני', אין יענעם טאָג, און אין יענעם אָרט. קיינער איז נישט אימשטאַנד מקדים צו זיין אָדער צו שפעטיגן די באַשטימטע צייט פאַר'ן שידוך, אַפילו מיט איין סעקונדע, און עס וועלן נישט העלפן אַלע השתדלות'ן אויף דער וועלט.